ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

೨೩೨

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ

ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾವತಿ ಶೋರಣಗಟ್ಟಿ
ಎಂ. ಎ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಜನವರಿ, ೧೯೭೬

ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವದ ಪ್ರಕಟನೆ

ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

೨೩೨

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ

ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾವತಿ ಶೋರಣಗಟ್ಟಿ, ಎಂ. ಎ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಜನವರಿ, ೧೯೭೬

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಎಸ್. ಎಸ್. ಒಡೆಯರ,
ಎಂ. ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್. ಬಿ.
ಕುಲಸಚಿವರು,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೫,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು
ಜನವರಿ, ೧೯೭೬

ಬೆಲೆ : ೨೫ ಪೈಸೆ

ಮುದ್ರಕರು :
ಕ್ವಾಲಿಟಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್,
ಮಾರ್ಕೆಟ್, ಧಾರವಾಡ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ತನ್ನ ವ್ಯಾಸಂಗವಿಸ್ತರಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟನ ಶಾಖೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ 'ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ' ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವೂ, ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆಗಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು, ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜ್ಞಾನಭಾಂಡಾರದ ಅಲ್ಪಾಂಶವನ್ನಾದರೂ ಮಹಾಜನರ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೀರಿದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜನತೆಯೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಒದಗುವ ದಲ್ಲದೆ ಎಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಳಿಸುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮನವಿಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ.

ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ೨೩೧ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟ ವಾಗಿವೆ. ಅವು ಅಚ್ಚಾಗಿ ಹೊರಬಂದೊಡನೆ ಅವುಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕ ಗಳು ನಾಲ್ಕು-ಐದು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದು ಈ ಮಾಲೆಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಇದು ನಾಡಿನ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಈ ಸೇವೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ನಾಡಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿ ಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.
೨೬-೧-೧೯೭೬

ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ
ಕುಲಪತಿಗಳು

ಅರಿಕೆ

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಅರಳಿದ ಹೂ. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ತಾವು ಕಂಡ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನಕ್ಕು ದುಃಖವಾದಾಗ ಅತ್ತು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು (ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲ ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಲ್ಲ) ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಡುಮಾತಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಕವಿ, ಕವಿಯತ್ರಿಯರು ಹಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಂತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಲೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳು ನೋಡುತ್ತಾ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಮನುಷ್ಯ ನಮ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕೂಡ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಮುನ್ನ ಎದ್ದು ನಿತ್ಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನ. ಆ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ದಣಿವು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಡು ಕಥೆ. ಗಂಡಸರು ಹೊಲದ ಕೆಲಸದ ನಡುವೆ, ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಗೆಲಸದ ನಡುವೆ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುಟ್ಟು-ಬೀಸುವಾಗ) ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಬಿಡುವೆಂದರೆ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ, ಸೋಬನ, ಕುಬಸ,- (ಹೂ ಮುಡಿಸುವದು) ನಾಮಕರಣ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳೇ, ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳೇ, ಒಡಪು-ಒಗಟುಗಳೇ, ಆಡಿದ ಆಟಗಳೇ, ನಾವಿಂದು ಆರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿ-

ಸುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಎಂಬ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನೂರಾರು ವರುಷ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಮುಗಿಯದ ವೈಶಾಲ್ಯ ಈ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ್ದು.

ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದು ಆದಿರುವ ವಿಶ್ವದಷ್ಟೇ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದು ಅನಂತ ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸು-ತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಇದರ ಒಂದು ಅಮೌಲ್ಯ ಮುಖವಾದ ಮಾತೃ-ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವದು. ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲ ಭಾವನೆ-ಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಈ ತಾಯಿ ಪ್ರೇಮ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ 'ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ' ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿ-ದಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಬಹಳಷು ಪದ್ಯಗಳು ಅಪ್ರಕಟಿತ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ದಿನಾಂಕ ೨೬-೧೧-೧೯೭೪ರ ರಂದು ಚಿಂಚಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಈಗ ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಕಟನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿ-

ಸಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನಿದ್ದು ಸಹಕರಿಸಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರಿಗೂ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಮ್. ಗುಡ್ಡೀನ ಅವರಿಗೂ, ಪ್ರೀತಿ ಆದರದಿಂದ ಕಂಡ ಚಿಂಚಲಿಯ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಅಂದವಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕುಮಾರಿ ಆರ್. ಕೆ. ಅಗಡಿ ಇವಳಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

—ಲೀಲಾವತಿ ತೋರಣಗಟ್ಟಿ.

ಪರಿವಿಡಿ

ಪೀಠಿಕೆ

"ಯಾವುದೇನೇ ಇರಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಂಥಾ ವಸ್ತು
ಭವದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆ ಮನಗಂಡ ಮಾತು"

—ಮಧುರ ಚೆನ್ನ

ಪ್ರೀತಿಯ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಡೆದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆ ವಿಫಲತೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿ ಅದರ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು. ಒಟ್ಟು ಅದು ಜೀವನದ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿ. ಬಾಳಿನ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಇಂಧನ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು, ನಿರಕ್ಷರಿಗಳು ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜಾನಪದರು ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರೀತಿ, ರತಿ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರ ನಡುವಿನ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಪ್ರೀತಿಯ ಲೋಲಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ನೂರು ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅಂದರೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತೃ-

ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ನಾವೀಗ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಆಗಮಗಳೆಲ್ಲ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಆಡು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಪಾರವಾದ ಈ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಆಣಿಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ.

೧. ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ

ಯಾರ ಇದ್ದರ ನನ್ನ ತಾಯವ್ವನೊಳ್ಳೀತಾರ
ಸಾವಿರ ಕೊಳ್ಳಿ ಒಲಿಯಾಗ । ಉರಿದರ ।
ಜ್ಯೋತಿ ನಿನ್ಯಾರ ಹೋತಾರ ।

ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟವರ ಮನೆಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದದ್ದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಧರ್ಮ. ಆ ಹೊಸವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮದಲಗಿತ್ತಿ ಕೆಲಕಾಲ ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ನಾದಿನಿ, ನೆಗಣ್ಣಿ, ಮೈದುನ, ಭಾವರಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಳು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನವಳಾಗಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವದೋ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉಸಿರು ಗಟ್ಟಿಸುವ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತಾಯಿಯು ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದ ಜನರಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಸರಿಯಾರು ಅವಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯದೆದುರು ಎಲ್ಲವೂ ತೃಣ ಸಮಾನ

ಹನಿಸುತ್ತದೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ. ಸಾವಿರ ಕೊಳ್ಳಿ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಮರುಕ್ಷಣ ನಂದಿಹೋದಂತೆ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರ ಸಂಬಂಧ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಬೀರುವ ಸಂಬಂಧವೆಂದರೆ ಮಾತೃ-ಸಂಬಂಧ. ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ, ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ಮೃತಿಯಾಗಿ ದಾರಿದೀಪ ತಾಯಿ.

ತಾಯಿ ತನ್ನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳಿಂದಾದ ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಧಾರೆಯನ್ನೆರದು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗುವಿನ ಆಟ, ನೋಟ, ಹಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಹೃದಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕಿರಿಕಿರಿ ಕಂದಗ ಬೆರಿಕೀದಿ ನೀರಿಲ್ಲ
ಜಾವುದ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಹಿರಿಯಣ್ಣ । ಕುತಗೊಂಡ
ಮಲಪೂರಿ ಮಲ್ಲವ್ವನ ಶಿರವ್ಯಾನ ।

ಮಗು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಇವರ ಕೈಗೆ ಓಡಾಡಿ ಘಾಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವದಕ್ಕೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂದು ಕಿರಿ ಕಿರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಗುವಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತಿಕ್ಕಿ, ನೀರೆರೆದು ಮಲಗಿಸಿದರೆ ಮಗು ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ಸುಖನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಂಡೆಗೆ ಉರಿ ಹಾಕಿ ತಾಯಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸಿದ್ದಾಳೆ, ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ಬೆರೆಸಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರಿಲ್ಲ. ನೀರಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರುವ ಊರ ದೊರೆ ಗೌಡನ ತಂಗಿಯು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಣ್ಣ ನೀರಿನ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತಂಗಿಯ ಮಗುವನ್ನೆರೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಬೆರಕೆಗೆ ಮಲಪೂರಿ ಮಲ್ಲವ್ವನನ್ನೇ (ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿ) ಮನೆಗೆ ತಿರುವುತ್ತಾನಂತೆ. ಅವಳ ಮಗು ಅವಳಿಗಷ್ಟೇ ಅಕ್ಕರೆಯುದಲ್ಲ, ಅವಳ ಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕರೆಯ ಬೊಂಬೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಸೋದರ ಮಾವನ ಸ್ಥಾನ ಹಿರಿಯದು. ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಲ್ಪ ಬೇಡಿಕೆಗಾಗಿ ಮಹತ್ತರವಾದುದನ್ನೇ ಅವಳಣ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಮಲಪೂರಿ ಮಲ್ಲವ್ವನ ತಿರವ್ಯಾನ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿರುವ ಭವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಮಗುವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಗಂಗೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ ಈ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮ.

> ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ । ಪುಟ್ಟ ಕಂದವ್ವ ಮಲಗ್ಯವನೆ
> ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯನ ಮಡದೀ(ಯ)। ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ।
> ದೃಷ್ಟಿ ತಗಲ್ಯಾವ ತೆರೆಹಾಕು ।

ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯನ ಮಡದಿ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಆದರೇನು ಅವಳ ಮಗುವಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿತಾಗಿದರೆ ಅದು ಕೇಡು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ತಾಯಿ ಮಲಗಿರುವ ಕಂದನಿಗೆ ತೆರೆ ಹಾಕಿ ಮರೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿ ಪ್ರೇಮ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಕ್ತಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ತಂದು ಭೂಮಿ–ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ.

ಆಸರಕಿ ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಯಾರಿಂದ ಕಳಿಯಲಿ
ಕೂಸ ಕಂದಯ್ಯ ತೊಡೆವ್ಯಾಲ । ಆಡಿದರ ।
ಬಂದ ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಬಯಲಾಗ ।

ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಆಸರಿಕೆ ಬ್ಯಾಸರಿಕೆ. ಹಾಗೆಂದು ಕೆಲಸಬಿಟ್ಟು ಬೇಸರ ಕಳೆಯುವ ಬೇರೊಂದು ಸಾಧನವನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕೂಸು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಆಡಿ ಹೋದರೆ ಅವಳ ಆಸರ ಬೇಸರವೆಲ್ಲ ಪಲಾಯನ. ಮತ್ತೆ ಚೈತನ್ಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಅವಳಿಗೆ.

ಮುತ್ತೀನ ಕೊಂಚಿಗಿ ಮುರುತಾಪದ್ದರಳೆಲಿ
ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಡೋ ನನ ಕಂದ । ನಿನ್ನೋಡಿ ।
ಮುತ್ತೋದ್ಯಾರ ಬಸರ-ಬಯಸ್ಯಾರ

ಮುತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ ಕೊಂಚಿಗೆಗೆ ಮರುಕತ (ಹಸಿರು ವಜ್ರ) ಕೂಡ್ರಿಸಿದ ಅರಳೆಲೆಯ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ಮುದ್ದಾದ ಮಗು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ತಾಯಿ ಹೊರ ಬಂದು ನೋಡಿ ಮಗು ಅಂಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂತಿರುಗುವದಿಲ್ಲ, ಪುಟಾಣಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಆ ತಾಯಿ ಹೃದಯ ಕಂದನ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದೆ. ಮಗುವನ್ನು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಹೋಲಿಸ-

ಲಿಲ್ಲ. 'ಅರ್ಭಕನಾಡದಂಗಳಂಅಂಜಿಕಂಮೆ' ಎಂದೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಲ್ಲ. 'ನಿನ್ನೋಡಿ ಮುತ್ತೈದ್ಯಾರ ಬಸರ ಬಯಸಾರ' ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗೆಳೆಯರು, ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಹಂಬಲವುಳ್ಳ ಬಾಲೆಯರು ಈ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವೂ ತಾಯಾಗ ಬಯಸುವರೆಂದೂ, ಅಂಥವರ ದೃಷ್ಟಿತಾಗದಿರಲೆಂದೂ ಕೊಂಚಿಗೆಯಿಂದ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆಡು ಮಗು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

'ಕಡಗದ ಕೈಸೊಸೆ' 'ಕೊಂಡಿ ಚಿಂತಾಕದ ಮಗಳು' 'ಬಾವುಲಿ ಕಿವಿಯ ಮಗ' ಎಂದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳುಂಟು. 'ಕಡಗದ ಕೈಸೊಸೆ' ಕಡಗವನ್ನಿಟ್ಟು-ಕೊಂಡ ಸೊಸೆ, 'ಕೊಂಡಿ ಚಿಂತಾಕದ ಮಗಳು' ಕೊಂಡಿ ಚಿಂತಾಕವೆಂಬ ಕೊರಳ ಆಭರಣವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಗಳು, 'ಬಾವುಲಿ ಕಿವಿ ಮಗ' ಬಾವುಲಿಯೆಂಬ ಕಿವಿಯಾಭರಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಗ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಬಾವುಲಿ ಇಟಗೊಂಡ ಕಾವುಲಿ ತಿದ್ದುವ
ಗಾಳಿ ಬಂದತ್ತ ಬಳಕೂವ । ನನ ತಮ್ಮ
ಬಾಳೆ ಎಲಿಗಿಂತ ಬಲು ಚೆಲುವ ।

ಎಂದು ಡಾ. ಬಿ. ಎಸ್. ಗದ್ದಗಿಮಠ ಅವರ 'ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿ-ಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ನೋಡಬೇಕು. 'ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತೇವ ಹೊಲಕೆಲ್ಲ'

ದಲ್ಲಿ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ 'ಜನಪದ ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ಸೌಂದರ್ಯ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲೂ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆಕಿ ನನ್ನ ಪಾರೋತಿ ಮಾತಿಲಿ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾಕಿ
ಮಾವಿನೆಲಿಯಾಗ ಗಿಣಿಬರದ । ಕಳಸ್ಯಾಳ ।
ಮಾವ ಸಿದ್ಧನ ಗೌಡನ ಮಗನಿಗೆ

ಮಗಳ ಕಲೆಯನ್ನು ತಾಯಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಮಾವನ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರೇಮದ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಗಿಣಿ ಬರೆದು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರಗಳ ವ್ಯವಹಾರ-ವಲ್ಲ. ಕರುಳಿನ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಲು ತಾಯಿಯೇ ಮನಃ-ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾರೈಸಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ತಾಯಿಯೆ-ದುರೇ ತಾಯಿಯು ತವರಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಕನಸಿ-ನೊಡೆಯನಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಜೀವನ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ, ನಿರಂತರ ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹ. ಕೇವಲ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೊಂದರಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಪರಿಪೂರ್ಣ-ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದು ಕೂಡಿ ಹರಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರ ಪ್ರೇರಣೆ, ಹಾರೈಕೆ ಇರಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಜೀವನ ಸಫಲ.

ಆಡಾಕ ಹ್ವಾದಲ್ಲಿ ಅಂಗೈಯ ನೋಡ್ಯಾರ
ಮುಂಗೈಯನ ಬೆವರ ಒರಸ್ಯಾರ । ನನ ಮಗಳಿಗೆ ।
ಆಡಾಕ ಹ್ವಾದಲ್ಲೆ ವರಬಂದ

ಮಗಳು ಮನೆಗೆ ಮಂಗಳ, ಇವಳ ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಎಂಥಹದು ! ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣ-ನುವಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗಳಿಗೆ ಅನು-ರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಹುಡಕುವದೆಂದರೆ ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸ. ಅದು ಮಗಳ ಮದುವೆ ಬೇಗ ಆಗಬೇಕು. ಅವಳು ದಟ್ಟಿ ಉಡುವಾಗ ಮದುವೆಯಾದರೇನೇ ಆವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ಆ ಮಗಳಿಗೆ ಗಂಡು ಹುಡುಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳತಿಯ-ರೊಂದಿಗೆ ಮಗಳು ಆಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಊರಿಗೆ ಕನ್ಯಾ ಶೋಧನೆಗೆಂದು ವರನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸುಲಕ್ಷಣ ಕನ್ಯೆ ಅವಳ ಮಗಳು. ತನ್ನ ಮಗಳು ರೂಪವತಿ, ಲಕ್ಷಣವತಿ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಆ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಕನ್ಯೆಯ ಅಂಗೈ ರೇಷೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಂಗೈ ಬೆವರು ಒರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನ್ಯೆಯ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವಾಗಿಯೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಭಾಗ್ಯವತಿ ನನ್ನ ಮಗಳೆಂದು ಆ ತಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅಭಿಮಾನ.

ಚಂದರಕಾಳಿ ಸೀರಿ ಚಂದಕೆ ನಾ ನೇಸೇನ
ಪಾದ ಮುಚ್ಚೂ್ಯಡ ನನ ಮಗಳ । ನಿಮ್ಮಾವ ।
ಪಾರೋತಿ ಬಾರಂದ ಕರದಾರ ।

ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಮನೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಮಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಉದ್ದುದ್ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಹಾಗಿರಬೇಕು ಹೀಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಮಗಳು ಚಂದಾಗಿ ಉಡಲೆಂದು ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಕಾಳಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ನೇಯಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಸೀರೆ ಉಡುವದು ಕಾಲು ಕಾಣುವಂತಲ್ಲ. ಸೀರೆ ಉಡುವುದೇ ಮೈಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗೌರವವಾಗಿ ಇರು-ವದಕ್ಕೆ. ಮೈತುಂಬ ಸೆರಗು ಹೊದ್ದು ಹೊರಬಂದರೆ ಮಾವ ಮಾನವಂತರ ಮಗಳೆಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಾರ್ವತಿಯೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಉದ್ದಿನ-ಕಣ್ಣಿನ-ಸೀರಿ ಇದ್ದಷ್ಟ ಬಂಗಾರ
ಬಾಗ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಶರಣೆಂದ । ನನ ಮಗಳೆ !
ಉಜ್ಜಳ ಬೇಡ ತವರೀಗಿ

ಹೊಸ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ತಾಯಿ ಅವಳಿಗೆಂದು ಕೊಟ್ಟ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರು ಹಾಕಿದ ಇದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟು ತವರಿನ ಹೊಸ್ತಿಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕಿ, ಬಾಗಿ ಶರಣೆನ್ನುವ

ಮಗಳಿಗೆ ಉಜ್ಜಳ ಬೇಡ ತವರೀಗಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣ್ಣಗಿದ್ದರೆ ತವರಿಗೆ ಉಜ್ವಳ. ಹಟಮಾಡಿ ಮುಖ ದಪ್ಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ತಾಯಿಗೆ ಸಂಕಟ ತವರಿಗೆ ಅಪಯಶ. ಆದಕ್ಕೇಂದೇ ತಾಯಿ ಉಂಡು, ಉಟ್ಟು–ತೊಟ್ಟು ನಗು ನಗುತಾ ತವರೀಗೆ ಹರಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೆಂದು ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅತ್ತಿ ಹೂವಿನ ಸೀರಿ ಮುತ್ತಿನ ಉಡಿಯಕ್ಕಿ
ಹತ್ತ ನನ ಮಗಳ ಕುದುರೀಯ ॥ ಹಳಬರ
ಕತ್ತಿ ನೆಲಕಿಟ್ಟ ಶರಣೆಂದ್ರ

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಗಳು ಊರ ದೊರೆ ಗೌಡನ ಮಗಳು. ಅತ್ತಿ ಹೂವಿನ-ಸಿರಿ-ಉಟ್ಟು, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋದಿ, ಜೋಳದ ಉಡಿಯಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ, ಮುತ್ತಿನ ಉಡಿಯಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುದುರೆ ಏರಿದರ ಹಳಬರು (ವಾಲೀಕಾರರು) 'ಗಾರ್ಡ ಆಫ್ ಆನರ' ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ. ಹಳಬರೆಲ್ಲ ಒರಹಿರಿದ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆಲಕಿಟ್ಟು ಊರದೊರೆ ಮಗಳಿಗೆ ಶರಣೆಂದರಂತೆ. ತಾಯಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಸಂಭ್ರಮ. ವತನ ದೊರೆತನ ಅಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವೈಭವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದೊಂದು ತ್ರಿಪದಿ ಸಾಕೇನೋ.

ಬಂದಿ ಉದ್ದಿಗಿ ಮ್ಯಾಗ ಸ್ಯಾಂಡಗಿ ಇಡವೊಳ
ಕೊಂಡಿ ಚಿಂತಾಕದ ನನ ಮಗಳ ॥ ಕೂದಲ ॥
ಚಂದ್ರಮಗ ತಳಗಿ ಹಿಡದ್ಹಾಂಗ ॥

ಈ ತಾಯಿಯಂತೂ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಎಂಥ ಉಪಮೆ ಬಳಸಿದ್ದಾಳೆ ಇಲ್ಲಿ ! ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬಂಡೆ ಉದ್ದಿಗಿ ಮ್ಯಾಗ ಮಗಳು ಸಂಡಿಗೆ ಇಡುವದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಿ ಚಿಂತಾಕವೆಂಬ ಒಂದು ಆಭರಣವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ತಾಯಿ ಮನೆಗೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಲು ಹೊರಬರು-ತ್ತಾಳೆ. ಹಗಲು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಸಂಡಗಿ ಇಡುವ ಮಗಳ ಕಪ್ಪಾದ ಮಿಂಚು ಕೂದಲು ತಾಯಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಚಂದಿರನಿಗೆ ತಳಿಗೆ ಎತ್ತಿ-ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೂದಲು ಅಳಿಕುಂತಳವಾಗಿ ಬೇಸರು ತರಿಸಿದಾಗ 'ಚಂದ್ರಮಗ ತಳಗಿ ಹಿಡಿದ್ಹಾಂಗ' ಎಂಬ ಉಪ-ಮೆಯು ನವ ನವೋನ್ಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಬಟ್ಟಲದಂಥ ಕಣ್ಣು ಬಗರಿಯಂಥ ಮಾರಿ
ಸುರಳಿಗೂದಲ ಸುಲಿಹಲ್ಲ । ನನ ಮಗಳ ।
ಚರಿಗಿ ತಾರಂದ್ರ ದಣದಾಳ

ಬಟ್ಟಲದಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಬಗರಿ-ಯಂಥ ದುಂಡಗಿನ ಮುಖ, ಕಮಲದಂಥ ಮುಖ, ಕಮಲದಂಥ ಕಣ್ಣು ಎಂಬ ಹಳಸಿದ ಗತಾನುಗತಿಕ ವರ್ಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಸುರಳಿ-

ಗೊದಲು, ಹುಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಬಳಸಿದಂತೆ ಆ ತಾಯಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಮಗಳು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ದಣಿಯುವಳಂತೆ. ತನ್ನ ಮಗಳು ಕೈಲಾಗದವಳು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಅವಳ ಅರ್ಥವಲ್ಲ, ತಂಬಿಗೆ ಎತ್ತಿದರೆ ದಣಿಯುವಷ್ಟು ಸುಕೋಮಲ ಶರೀರದವಳು ಎಂಬುದು ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

> ಬಳಿಗ್ಯಾರ ಬಂದಾನ ಮಳಿಗ್ಯಾಗ ಇಳಿದಾನ
> ಹರ ಚಂದದ ಬಳಿಯ ಹರವ್ಯಾನ। ನನ ಮಗಳ।
> ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೊಂಬೆ ಕೈಕೊಡ ।

ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇರೀತಿ ಬಳಗ್ಯಾರಣ್ಣ ತನ್ನ ಬಳೆಯ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಬಳೆಯಂಗಡಿಯೆ ಮಳಿಗೆ. ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮುಂರುಂಗಿ ಬಳೆ, ಗೋಟು, ಪಾಟಲಿ ಬಳೆ, ಚಿಕ್ಕಬಳೆ, ಸಿರಿಮಂತ ಕಾಫಿ, ದೇಸಿ-ಬಳೆಗಳನ್ನು ಹರವಿದ್ದಾನೆ. ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ಯುವತಿಯರು, ಅಜ್ಜಿಯರು ಬಳೆ ಇಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗದ್ದಲವೋ ಗದ್ದಲ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ—ತಾಯಿಯೂ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಬಳೆಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮಗಳು ಚಂದಾಳ

ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲ, ಕಾಜಿನ ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲ, ಕಪ್ಪರ ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಯುಗದ ಪ್ಲ್ಯಾಸ್ಟಿಕ ಗೊಂಬೆಯಂತೂ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಕನ್ಯೆಯಂವಳು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಯಾವ ಕವಿಗೆ ತಾನೇ ಇಂಥ ಉಪಮೆ ಹೊಳೆದೀತು! ಜಾನಪದ ತಾಯಿ ಮಮತೆಯ ಬಗೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸರಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇದು.

ಸರಗಿಯು ಸರಸಿದ ಬುಗುಡಿಯು ತಿರುವಿದ
ಸರದಾರನ ಮಗಳ ಒಳಗಿರ । ನನಮಗಳ ।
ನಾಳಿಗಿ ನಿನ್ನರಸ ಬಂತಾರ.

ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿ-ಕೊಂಡು 'ಒಳಗಿರ' ಎಂದು ತಾಯಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸರದಾರನ ಮಗಳು-ಮನೆಯ-ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಒಳಗಿರ-ಬೇಕು. ಗೌಡ, ದೇಸಾಯಿ, ನಾಯಕ ಮೊದಲಾದವರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಘೋಷಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಸಲ್ಲಿ ಬರುವನೆಂದು ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಹೊರಬಂದು ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಅಳಿಯ ನಾಳೆ ಬರುತ್ತಾ-ನೆಂದರೆ ಮಗಳು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಒಳಗಿರಬೇಕು. ಮುಚ್ಚು ಮುಚ್ಚಲ್ಲವೇ ?

ಅರಸ ಬರುವದ ಕಂಡೆ ಬಿರುಸು ಬಾಣವ ಕಂಡೆ
ಅರಿಷಿಣದ ವನವ ಮರಿಗೊಂಡೆ । ನನ ಮಗಳ ।
ನಿನ್ನರಸಾರೆಂಬುದ ಅರಿಯೆನ.

ಅರಸ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಮದ್ದು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿರುಸು ಬಾಣಗಳು ಸುಯ್ಗುಡುತ್ತಲಿವೆ. ತಾಯಿ ಯಾವದೋ ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಜನದ ಗುಂಪು ಕಂಡು ಅರಿಷಿಣದ ವನದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ ಮಗಳ ದೊರೆ. ಅದೆಂಥ ಹೆಂಗಸಪ್ಪಾ ಅವಳು-ಅಳಿಯನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಮಗಳರಸನೆಂದು ಅರಿಯಳೆ ? ಹಾಗಲ್ಲ, ಎದುರಿಗೆ ಬರುವ ಜನರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದ ಗರತಿ ಆ ತಾಯಿ. ಗಂಡಸರು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸರಿದು ಮರೆಯಾಗುವದು ಕನ್ನಡ ಗರತಿಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಮುತ್ತೈದಿತನಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಗಾರ್‍ಯಾಕ
ಉಟ್ಟಂತದೊಂದ ಮಡಿಸೀರಿ॥ ನನ ಮಗಳ
ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾಗಿನಕ ಹೊಂಟಾಳ ॥

ಬಡವಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡ ರೀತಿ ಇದು. ಅವಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಡವೆಗಳಿಲ್ಲ, ಉಡಲು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸೀರೆಗಳಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ತಾಯಿಗೆ ತಾನು ಬಡವಿ, ಮಗಳು ಬಡವಿಯೆಂಬ ಕರಕರಿಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ್ಯ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಅವಳನ್ನು ಮುತ್ತೈದೆತನಕ್ಕೆ, ಬಾಗಿನ ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದದ್ದು ಸಿರಿವಂತ ಬಡವಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲ್ಲ ಮುತ್ತೈದೆಯೆಂಬ ಐಕ್ಯೈಕ ಭಾವದಿಂದ.

ಬಾರದ್ದ ಬಗಸಿದರ ಯಾರ ಕಳವ್ಯಾರ ಸಿಂವನ
ರಾಮುದುರಗದ ಜೊಗಟಿ ।ಯಾ। ಬಾಳಕಮಾಡಿ
ಲೋಭಿ ಹಡದವ್ವಾ ಕಳವ್ಯಾಳ ।

ಸ್ಥಿತಿವಂತ ತಾಯಂದಿರು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಡುಗೊರೆ, ತಿಂಡಿ, ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬರದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪಾಲಿನ ಉಂಡಿ ಡಬ್ಬಿಗಳು, ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸುಗಳು ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ತಾಕತ್ತು ಆ ಬಡವಿ ತಾಯಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ಮಗಳಿಗೆ ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಮತೆಯ ಸಿರಿತನಕ್ಕೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಒಂದು ಕರುಳು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನೆನಪೇ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಲೋಭಿ ಹಡದವ್ವ' ಮಮತೆಯ ಸುಳಿ, ಮೋಹದ ಮಗಳಿಗೆ ಜೊಗಟಿಯ ಹೂವನ್ನೋ, ಕಾಯನ್ನೋ ಹರಿದು ಒಣಗಿಸಿ ಬಾಳಕಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಒಣಗಿದ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮಗಳು.

ಕೂಸ ನನ ಕಂದಯ್ಯ ಕೇಸ ಬಿಟ್ಟಾಡಾಗ
ದೇಶದಿಂದೆರಡು ಗಿಣಿ ಬಂದು । ಕೇಳ್ಯಾವ ।
ಕೂಸೆ ನೀನಾರ ಮಗನೆಂದು ।

ಮಗು ಎಣ್ಣೆ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾಯಿ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಮಲಗದೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡಲು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಎರಡು ಗಿಳಿಗಳು ಹಾರಿ ಬರುತ್ತವೆ, ಕೇಸ ಬಿಟ್ಟು, (ಕೂದಲು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ಆಡುವ ಕಂದನ ಚೆಲುವಿಕೆ ಕಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ನೀನ್ಯಾರ ಮಗನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಸಜಾತ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಅವನೊಬ್ಬ ಸದ್ವಂಶಜನೆಂದೂ, ಅವನ ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳು ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತವ-ರೆಂದೂ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು 'ನೀನ್ಯಾರ ಮಗ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಸೆರಗ ಬಿಡ ನನ್ನ ಸೇರ ಬಂಗಾರ
ನೀರಿಗಿ ಬಿಡ ನಿನ್ನ ಮಗರಾಯ । ನಿನ್ನಿಂದ ।
ಗಡಿನಾಡ ತವರ ಮರತೀನಿ

'ನಮಗೆ ನಮರಾಯ ಬಸವೀನ । ಬಂಗಾರ ಮಾಲು ಇದ್ಹಾಂಗ ಮನಿಯಾಗ।' ಮತ್ತು 'ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಂಥ ಪತಿದೇವ-ರಿದ್ದರ। ಹೆಚ್ಚಿನ ತವರ ಮರತೀನ' ಎಂಬ ಪ್ರಣಯದ ಹುಚ್ಚು ಆವೇಶ ಇಳಿದು ಸಮಪಾತಳಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಶಾಂತ ಭಾಗೀರಥಿ ಅವಳೀಗ. ಅವಳ ಮಗನೇ ಅವಳಿಗೀಗ ಸೇರ ಬಂಗಾರ ಸಮಾನ. ನೀರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತು ಮುಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಗೊಡದ ಮಗನ ಮುಖ ಕಂಡು ತವರನ್ನು ಮರೆತ ಫಲ ಭರಿತ ವೃಕ್ಷ ಈ ಗಡಿನಾಡಿನ ಗರತಿಯಿಂದು.

ಹಸರ ಅಂಗಿವಲ್ಲ ಕುಸಲದ ಗೆಜ್ಜಿವಲ್ಲ
ಮಸರ ಮ್ಯಾಗಿನ ಕೆನಿವಲ್ಲ । ನನ ಕಂದ ।
ಬಸವಣ್ಣನ ಬೇಡಿ ಅಳತಾನ

ಜಾನಪದ ತಾಯಿಗೆ ಹಸರಂಗಿ ಬಲು ಪ್ರೀತಿ. 'ಹಸರಂಗಿಯ' ಪ್ರಯೋಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಸಿರು ಜೀವನದ ಉಸಿರು. ಅವಳ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾದ ಮಗುವಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ತೊಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮಗನಿಗೆ ಹಸಿರಂಗಿ ಬೇಡ, ಕಿರು ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಬೇಡ. ಮಸರ ಮ್ಯಾಗಿನ ಕೆನಿ ಬೇಡ. ಯಾವುದೂ ಬೇಡ. ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಮಗನಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನೊಡೆಯ ಬಸವಣ್ಣ ಬೇಕಂತೆ.

ಬಸವಣ್ಣನ ಪುಣ್ಯೇದಿಂದ ಹೊನ್ನಹೊಲ ಮಾಡ್ಯಾನ
ಹೊಲದಾಗ ಭಾವಿ ತಗಸ್ಯಾನ । ನನ ಬಾಲಕನ ।
ಭಾಗೀರಥಿ ಒಲದಾಳ।

ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಆಡಿಬೆಳೆದ ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಹೊನ್ನನ್ನು ದುಂದು ಪೋಲು ಮಾಡುವ ಮಗನಲ್ಲ ಅವಳ ಮಗ. ಬೆವರಿನ ಬೆಲೆ ಅರಿತ ಮಗ, ಆ ಬೆವರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುರಿಸಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ತೋಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಭಾವಿ ತೋಡಿಸಿದರೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಭಾಗೀರಥಿ ಒಲಿಯಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಕೆರೆ-ಭಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿ, ನೀರು ಬರದಿದ್ದಾಗ ಬಾಯಿ ಬಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ 'ಹಾರಾ' (ಆಹಾರ) ಕೊಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಕೆರೆಗೆ ಹಾರ' ಅಂಥ ಒಂದು ಕಥನ ಕವನ.

ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಗಂಗಾಮಾತೆ ಒಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಪಿಗಳ ಸಮೀಪ ಅವಳು ಸುಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ-ಕೊಳ್ಳಲು ಪೂಜೆ, ಹಾರ ಮುಂತಾದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡ-ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಾಯಿ ಮಗ ಪುಣ್ಯದ ಫಲ. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಹೃದಯದ ಕಾರ್ಯಯೋಗಿ ಅವನ ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಲಿಯದೆ ಭಾಗೀರಥಿ ಇನ್ಯಾರ ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಲಿಯಬೇಕು.

ತ್ವಾಟಕ ನನ ಬಾಲ ತೋಳಬೀಸುತ ಹ್ವಾದ
ನೀರುಂಡ ಬಾಳಿ ನಗತಾವ । ಮಲ್ಲಿಗಿ ಮಗ್ಗಿ ।
ಬಾ ಜಾಣನೆಂದು ಕರೆದಾವ ।

ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಭಾಗಿರಥಿ ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಲು ತೋಳ ಬೀಸುತ್ತ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹಾಯಿಸಿದ ನೀರುಂಡು ಬೆಳೆದ ಬಾಳೆ ಅವನನ್ನು ನಸುನಕ್ಕು, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಬಾ ಜಾಣ, ಬಾ ರಸಿಕ ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿವೆಯಂತೆ. ಜಾನಪದ ತಾಯಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಿ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆ.

ಊರಿಗಿ ಉತ್ತಮ ಇವನ್ಯಾರ ಮಗನವ್ವ
ಹೋಳಿ ಆಡ್ಯಾನ ಬರಿಮ್ಯಾಲೀ ನನ ಕಂದ ।
ನಿನ ಹೋಲಿಕಿ ನನಗ ತಿಳಿಯಾವ।

ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕ್ರೀಡಾಪ್ರಿಯನೂ ಹೌದು ಅವಳ ಸತ್ಪುತ್ರ. ಬರಿ ಮೈಯಿಂದ ಹೋಳಿ ಆಡುವ ಮಗ—ಗೋಪಿಯೊಡನೆ ಓಕುಳಿಯಾಡುವ ಕೃಷ್ಣನೇ? ರತಿಯೊಡನೆ ಓಕುಳಿಯಾಡುವ ಕಾಮ? ಊಂಹೂ! ಯಾರ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಅವಳ ಮಗನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗವು. ಕೃಷ್ಣ-ಕಾಮರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿ ಸ್ವಂತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾವಿರಕೊಬ್ಬ ಅವಳ ಮಗ.

ಹಿಂಡ ಹುಡಗೋರಾಗ ಪುಂಡ ನನ ಪುಂಡರೀಕ
ಗಗನಕ ಚೆಂಡ ಒಗೆದಾನ। ಪಾಂಡುರಂಗ।
ಚೆಂಡು ಹುವ್ವ ಮಾಡಿ ಹಿಡಿದಾನ।

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಗನ ನೆಚ್ಚಿನ ಆಟ ಚೆಂಡಾಟ. ಅವಳ ಮಗ ಪುಂಡರೀಕ ಗಗನಕ್ಕೆ ಚೆಂಡೆಸೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಾಂಡುರಂಗ ಪುಂಡರೀಕನ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗಗನಗಾಮಿ ಪಾಂಡುರಂಗ ಚೆಂಡನ್ನು ಹೂವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ಕಲ್ಪನೆ ಅಂದರೆ ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ?

ಅಂಗಿಮ್ಯಾಗಿನಂಗಿ ಬಂಗಾರ ಬಿಡ್ಡಿಯಂಗಿ
ಅಂಬಾಡಿಯಲಿಯು ಬಲಗೈಯು। ನನಮಗನ।
ರಂಬಾವತಿ ಮಾಲ ಇಳದಾನ।

ಬಂಗಾರದ ಬಿಡ್ಡಿ (ಬಟನ್)ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಅಂಗಿತೊಟ್ಟು, ಸೊಗಸುಗಾರ, ರಸಿಕ, ಮಗ ರಂಭಾವತಿ ಮಹಲಿನಿಂದ ಇಳಿದು

ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬನಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ತೊಟ್ಟ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಮಲ್ಲಿನ ಅಂಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ಬಿಡ್ತಿಗಳು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಹಡಿಯನ್ನು ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ತನ್ನ ಮಗನು ರಂಭೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ಅದು ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಎಂದು ಅವಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಊರಿಗ್ಹೋಗ್ಯಾನ ನನ್ನ ಗೀರಗಂದದ ಮಗನ
ತಾಯಿ ಮರಿಯವ್ವ ಕರಣಿರಲಿ । ಕಂದನವ್ಯಾಗ ।
ಮುದರಂಗಿ ಮಾಲ ಇಳಿಸೇನ ।

ಯಾವದೋ ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ಮಗ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮಗ ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗೆ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಊರಿಗ್ಹ್ಯಾದವರ ಸುದ್ದಿ ದೇವರ ಬಲ್ಲ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆದೇವಿ ಮರಿಯಮ್ಮನನ್ನು ಮಗನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಮಗ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರೆ ಆ ದೇವಿಗೆ ಮುದರಂಗಿಯ ಮಹಲು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳಂತೆ. ತನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿದ್ದಾಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ದೂರವಾದಾಗ ದೈವದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹರಕೆ ಹೊರುವ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಗಣಿ.

ಹತ್ತುಗಂಡ್ಹಡದರ ಮುತ್ತ ಬಂಜೆಂಬೂರ
ದಟ್ಟಿಯ ಉಡುವ ಧಣೀಯ । ಹಡದರ ॥
ಮಕ್ಕಳ ತಾಯೆಂದ ಕರದಾರ ।

'ಹೆಣ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದರ ಬೆನ್ನಿಗೊಂದ ಹುಣ್ಣ ಹುಟ್ಟುತ್ತಂತ' ಎಂದು ಗಾದೆ ಮಾಡಿದ ಗಂಡಸರಿಗೆ ತಾಯಿ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಹತ್ತು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತರೂ ಅವಳು ಬಂಜೆಯಂತೆ. ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಿರುವ ಹಿರಿಸ್ಥಾನವನ್ನು! ದಟ್ಟಿಯನ್ನುಡುವಂಥ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಾದರೆ ಅವಳ ಬಂಜೆತನ ನೀಗಿತು. ಅವಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯಾದ ತಕ್ಷಣ ಏನೋ ಪರಕೀಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದರೋ ಬೇರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಾಯಿ ತಂದೆ ತವರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾಮೋಹ.

ಹಾಲು-ಬಾನ ಉಣಿಸಿ ಮಾರಿ ಸೆರಗಿಲಿ ಒರಸಿ
ನೀಯಾರಿಗಾದ್ಯೋ ನನಮಗನ । ಬಂದಂತ ।
ನಾರಿಗಾದ್ಯಲ್ಲೋ ಹಡದಪ್ಪ ।

ಮಗನನ್ನು ಬೆಳಸಬೇಕಾದರೆ ತಾಯಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗು ನಕ್ಕರೆ ಸಂತೋಷ, ಅತ್ತರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಿರಿ ಕಿರಿ. ಮಗುವಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಆಯಿತೆಂದರಂತೂ ತಾಯಿ ನಿದ್ರೆ ಹಾರವನ್ನು ತೊರೆದು ಆರೈಕೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಲು

ಬಾನ ಕಲಿಸಿ ತುತ್ತುಮಾಡಿ ಉಣಿಸಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದಲ್ಲ, ತಾನುಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಒರೆಸಿ ಸಾಕಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ಮಗ ಇಂದು ಸೊಸೆ ಬಂದಾಗ ದೂರಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಗೆ ಈ ಮಾತೇ ಅಸಹನೀಯ. ಅವಳ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ !

ಹಡದವ್ವ ಇರುತನಕ ನಡಮನಿ ನಂದನ್ನ
ಕಡಗದ ಕೈ ಸೊಸೆ ಬಂದ । ನಡಿವಾಗ ।
ತಂದಿಗಟ್ಟಿ ನನಗ ಎರವಾದ ।

ತಾಯಿಯಿರುವ ವರೆಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತವರು ಅವರದು. ಪಡಸಾಲೆ ಅವಳದು. ತಾಯಿ ಕಾಲವಾದಿದ್ದಾಳೆ. ಕಡಗವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ತಾಯಿಯ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸೊಸೆ ನಡೆಯುವ ಕಾಲವದು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮನೆ ಇಂದು ಯಾರದೋ ಎಂಬಂತೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯಿದ್ದಾಗ ನೇರವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರುವ ಮಗಳು ಇಂದು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅವಳು ಬಾಯೆಂದು ಕರೆಯದೇ ಮೇಲೇರಿ ಹೋಗಲು ಅಭಿಮಾನ ಅಡ್ಡ ಬಂದು ಹುಸಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ಅವಳು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪಡಸಾಲೆಯ ತುದಿಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೂ ಕೂಡ್ರಳ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂದಿಕಟ್ಟೆ ಅವಳಿಗೆ ಎರವಾಯಿತಂತೆ. ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಒಳ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕು ತನಗಿಲ್ಲವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಅವಳದು.

ತಾಯಿಲ್ದ ತವರೀಗಿ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ಮನವ
ನೀರಿಲ್ದ ಕೆರಿಗೆ ಕರಬಂದ ! ತಿರಗೂವಾಗ
ಆಗ—ನೋಡದರ ದುಃಖವ್ವ !

ಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳು ತವರಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಧಾರೆಯೆರೆಯುವ ಕರುಣಾಮಯಿ ಇಂದು ಶಿವಪಾದ ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ಬತ್ತಿದ ಕೆರೆ ಕಂಡು ಒಣಗಿದ ಬಾಯಿಯಿಂದ ದಾಹ ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಊರ ಕಡೆ ಕೆಳಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೋತು ನಡೆಯುವ ಕರುವಿನಂತೆ ಈ ಪರದೇಶಿ ಮಗಳು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅವಿತಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದದಾರಿ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪರದೇಶಿ ಮಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಓದುಗರು ಸಹೃದಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಅಕ್ಕಿ ಕಿಚ್ಚಡಿ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿ
ಸುತ್ತೇಳ ನೀರಗಿ ಮರಿಮಾಡಿ । ಉಣಸುವ ।
ಹೆತ್ತದ್ದಿಲ್ಲೇನ ಮನಿಯಾಗ ।

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಬಂದು ಹಸಿವೆಯೆಂದರೆ ಅವಳ ತಾಯಿ ತಂಗಳ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿ ಕಿಚ್ಚಡಿ ಮಾಡಿ, ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಬಟ್ಟಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಉಣ್ಣಲು ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆಳುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಉಣಿಸಲೂ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ಏಳು ನೀರಿಗೆಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ

ತುತ್ತಿಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗು ಉಣ್ಣುವದನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡ ಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಕಂಡರೆ ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಡುವದೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಕಳವಳ. ತನ್ನ ತಾಯಿ ತೋರಿಸಿದ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಈ ಗತ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದು ಕರುಳು ಕಿವುಚಿ ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ಮಡಿಲಿಗಕ್ಕಿಯನಿಕ್ಕಿ ನೆತ್ತಿಗೆಣ್ಣೆಯ ಒತ್ತಿ
ಮನಿಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟ ಇಳಿಯಾಳ (ದ) । ಹಡದವ್ವ ।
ಹರದಾರಿ ತನಕ ಕಳುವ್ಯಾಳ ।

ಎರೆದು, ಬಳೆ ತೊಡಿಸಿ, ಉಡಿಯಕ್ಕಿ ಹಾಕಿ, ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಹರಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೆಂಥ ತಾಯಿ ! ಎಂದೂ ತನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ಬರದ ತುಂಬಿದ ಮನೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯವಳು. ಅಂಥ ಹಡದವ್ವ ಮಗಳ ಜತೆ ಹರದಾರಿ ದೂರ ನಡೆದು ಕಳಿಸಿ-ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನೆನಪು ಇಂದು ಮರುಕಳಿಸಿ ಮಗಳಿಗೆ ಕಸವಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲ-ಲಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮಳಿಬಂತ ಹಡದವ್ವ ಮರದ ಚಾಟಿಗಿ ಬಾರ
ಮಳಿ ಬಿಟ್ಟರ ಮರದ ಹನಿ ಬಿಡದ । ಹಡದವ್ವಾ ।
ನೀ ಬಿಟ್ಟರ ನಿನ್ನ ಮನ ಬಿಡದ ।

ಊರ ಹೊರಗೆ ಪೂರದ ವರೆಗೆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಅಗಲುವ ಪ್ರಸಂಗ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮರದ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಳೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ನಿಂತರೂ ಮರದ ಹನಿ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲದು. ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರೂ, ತಾಯಿ ಹೃದಯ ಮಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಏಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮಗಳೇ ಇಂದು 'ನೀ ಬಿಟ್ಟರ ನಿನ್ನ ಮನ ಬಿಡದ' ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಾಳೆ.

ತಾಯವ್ವ ಕಟ್ಟಿದ ಬುತ್ತಿ ನಾಯೆಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಲಿ
ಭೀಮರತಿಯೆಂಬ ಹೊಳಿಯಾಗ । ಬಿಚ್ಚಿದರ।
ತಾಯವ್ವ ಗಟ್ಟ್ಯಾಳ ಮಲಿಹಾಲ।

ದಾರಿಯ ಹಸಿವಿಗೆ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗಳು ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಸಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತಂಪನ್ನೀಯುವ ಭೀಮರತಿಯೆಂಬ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಅದು ಕೇವಲ ಬುತ್ತಿಯೆನಿಸದೆ, ಬಾಲ್ಯ-ದಲ್ಲಿ ಕುಡಿದ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅವಳ ಶಿಶುಭಾವ, ತಾಯಿಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ಕುರು-ಹಾಗಿ ಓದುಗರ-ಹೃದಯವನ್ನು ಆದ್ರ್ರವಾಗಿಸದೆ ಇರ-ಲಾರದು.

ಆಕಳು ಕರು ಬಂದು ಅಂಬಾ ಅಂಬಾ ಎಂದು
ತಪ್ಪವ್ವನ ಮೊಲೆಯ ನಲಿನಲಿದು । ಉಂಬಾಗ ।
ನಮ್ಮವ್ವನ ಧ್ಯಾನ ನನಗಾಗಿ ।

ಆಕಳು ಹಿಂಡಲು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಹಕ್ಕಿಗೆ (ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ) ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಕಣಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದೊಡನೆ ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಚೆನ್ನಾಟವಾಡುತ್ತಾ ಕರು ತಾಯಿ ಕೆಚ್ಚಲಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಮರೆತು ಚಿತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಆ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ನೆನಪು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ಕರು ಆಕಳಿನ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣು-ವಾಗ ಇವಳಿಗೆ ಇವರವ್ವನ ನೆನಪಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವ ತನಕ ಬೆನ್ನು ಬಾಗುವ ತನಕ
ತಾಯಿರಲಿ ನನಗ ತವರಿರಲಿ ।

ಬೆನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿದರೂ, ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವ ತನಕ ವೆಂದರೆ ಮುಪ್ಪಡರಿದರೂ ತಾಯಿಯಿರಲಿ, ತವರಿರಲಿ ಎಂದು ಅವಳ ಹೃದಯ ಸದಾ ಹಾರೈಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿಯಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ತಾಯಿಯ, ತವರಿನ ಹಂಬಲ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಾಯಿ ತವರಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ.

ನಮ್ಮವ್ವ ನನ ತಾಯಿ ಹಣ್ಣು ಹಾಗಲಕಾಯಿ
ಬಾಳಿ ವನದಾನ್ನ ಸುಳಿಗಾಳಿ (ಯಂತ) ।
ಹಡದವ್ವ ।
ಬಾಳ ದಿನ ನನ್ನ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ ।

'ನಮ್ಮವ್ವ ನನ ತಾಯಿ ಹಣ್ಣು ಹಾಗಲಕಾಯಿ' ಎನ್ನು-ವಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಾಯಿ ಎಲ್ಲರ ತಾಯಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಹಣ್ಣು ಹಾಗಲಕಾಯಿ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹಣ್ಣು ಹಾಗಲಿನಂತೆ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಾಳಿ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಪಡೆದ ತಾಯಿಯುವಳು. 'ಬಾಳಿ ವನದಾನ್ನ ಸುಳಿಗಾಳಿ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಹೃದಯಂದ ತಂಪಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಾಳೆ ಆ ಮಗಳು.

ತುಂಬಿದ ತೋಳಿನ ರಂಬಿ ನನ ಹಡದವ್ವ
ಹಂಬಲಾದವ ನಿನ ಮ್ಯಾಲ । ನನ ಮನಿಯು ।
ಜಂಜಾಟ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲ್ಹ್ಯಾಂಗ ।

ತುಂಬಿದ ಮನೆ, ಮನೆ ತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹದರಲ್ಲೂ ಮಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯ ನೆನಪು. ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ. ತವರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ ಮನೆ ಬಿಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಸುಖದ ಲ್ಲಿತಾಯಿ ನೆನಪು ಕಣಿಕೆಯಿಂದ ಕೊರಳು ಬಿಗಿಸಿ-

ಕೊಂಡ ಕರವು ತಾಯಿ ಕೆಚ್ಚಲಿಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದಂತೆ ಅವಳ ಮನ ತಾಯಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನೆನೆಯುವಂಥ ಮಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವಳು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ. ಹಾಗೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ಮರಗಳಿಂದುದುರಿದ ಫಲಗಳಲ್ಲ.

> ಬ್ಯಾನಿಯ ತಿನುವಾಗ ಬ್ಯಾಡವ್ವ ಮಕ್ಕಳು
> ಬಾಗಿ ಬಚ್ಚಲಕ ಹೋಗುವಾಗ । ಬಯಸ್ಯಾಳ ।
> ನೂರೊಂದು ಫಲವ ಕೊಡ ಸಿವನ।
>
> ಕಂದನ ಹೆರುವಾಗ ಕುಂದಿತು ತಾಯ ಮೊಗವು
> ಕಂದ ಚೆಂಡಾಡಿ ಬರುವಾಗ। ತಾಯ ಮೊಗವು
> ಬಂದಿಯ ಚಿನ್ನ ಹೊಳೆದ್ಹಾಂಗೆ।

ದಂಡಿಗೆ ಹೋದ ಸೈನಿಕ, ಹೆರಿಗೆ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು, ಜೀವಂತ ಮರಳಿ ಬರುವ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಾವು ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡ. ಪ್ರಸವ ವೇದನೆ, ಸ್ಮಶಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಕುತ್ತೊಂದು ಕಳೆದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಾಗಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ನೂರೊಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗು ಚೆಂಡಾಡಿ ಬರುವಾಗ, ತಾಯಿ ಮುಖ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕಂದಿತ್ತು ಇಂದು ಬಂದಿ (ಮುಕಿ, ಅಥವಾ ಬಾಜುಬಂದ) ಯ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಅಂದಿನ ನೋವು ಇಂದಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಮಕ್ಕಳತಾಯಿ ಚಿತ್ರವಾದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಬಾಲೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ಚಿತ್ರವನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ನೋಡೋಣ.

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನಿಯು, ಹೊಕ್ಕ ನೋಡಲಿ ಬ್ಯಾಡ
ರೊಕ್ಕದ ರಾಶಿ ಇದರೀಗಿ । ಇಟಗೊಂಡ ।
ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಂತ ಅಳತಾಳ ।

ಕಂದವ್ವನ ಹಡೀಲಿಲ್ಲ ಕೈಬೀಸಿ ನಡೀಲಿಲ್ಲ
ಗೋಟಕಟ್ಟಿ ಬಳಿಯು ಇಡಲಿಲ್ಲ । ಶಿವರಾಯ ।
ಬಂಜೆಂಬು ಶಬುದ ಬಿಡ್ಲಲಿಲ್ಲ ।

ಬಾಲಕರಿಲ್ಲದ ಬಾಲಿದ್ಯಾತರ ಜನ್ಮ
ಬಾಡಗಿ ಎತ್ತ ದುಡದಾಂಗ । ಬಾಳೆಲಿ ।
ಹಾಸ್ಕೊಂಡ ಬೀಸಿ ಒಗದಂಗ ।

ಬಂಜಿಬಾಗಿಲದಾಗ ಬಂಗಾರದೊಳಕಲ್ಲ
ಬಂದು ಕುಟ್ಟುವ ಸೊಸಿನಿಲ್ಲ । ಮಾನವ್ವಾ ।
ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯಾಕ ಮಗಸಿಲ್ಲ ।

ಬಂಜಿ ಬಾಗಿಲದಾಗ ಅಂಜೂರ ಗಿಡ ಹುಟ್ಟಿ
ಟೊಂಗಿ ಟೊಂಗೆಲ್ಲ ಗಿಳೀಯಂತ । ಹೇಳ್ಯಾವ ।
ಬಂಜಿ ನಿನ ಬದಕ ಹೇವರಿಗೆ ।

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳು ಬಾಡಿಗೆ ಎತ್ತು ದುಡಿದಂತೆ. ಒಡೆಯುನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಂತ ಎತ್ತು ಕಟ್ಟಿದ ರೈತ ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಾಕುತ್ತಾನೆ. ಬಂಜೆ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಬಾಡಿಗೆ ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು ಸೊಸೆಯಂತಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಠುರ ನುಡಿಯುವವರೇ (ಅದಕೇನ ಗೊತ್ತೈತೇಳ ಗೊಡ್ಡಾಗಿ!) ಅತ್ತೆಯಂತೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೊಸೆಯನ್ನು ತರಲು ಆತುರಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಪತಿಯಿಂದಲೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಬಾಳು ಬಾಳೆಲೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಉಂಡು ಒಗೆದಷ್ಟು ಹೀನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೇಸಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಅವಳ ಬಾಳು 'ಪತ್ರೊಳಿ'ಯಂತೆ.

ಇದು ಅವಳ ಮನೆಯ ಒಳವಾತಾವರಣವಾದರೆ, ಹೊರಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಅದೇ ಕಟು ಅನುಭವ. ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರು ಅವಳನ್ನು ಬಂಜೆಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿತಗಲ್ಯಾವೆಂದು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಈಗ ಅವಳ ವೇದನೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಬಂಜೆಯ ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಒಳಕಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸೊಸೆಯಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಬ್ಬ ಮಹಾನವಮಿಯ ದಿನ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿದು ಬಂದು (ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಿ) ಆರತಿ–ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಗನಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ

ಮುಂದೆ ಅಂಜುರದ ಗಿಡಹುಟ್ಟಿ ಟೊಂಗೆ ಟೊಂಗೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗಿಳಿಕುಂತು ಎಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೇನು ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಕುಡಿಯಿಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಅವೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಪಾಲು, ಎಂದು ಚುಚ್ಚಿ ಆಡುವಾಗ ಅವಳ ಬಾಳು ನರಕ ಸದೃಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಪ್ರೇಮದ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ, ಅಕ್ಕರೆಯ ಸೋದರಿಯಾಗಿ, ಬಾಳೆದಿಂಡಿನಂತೆ ಬುರು ಬುರು ಬೆಳೆದು, ಬಳಗದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮಧ್ಯ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಎಲ್ಲೊ ಕಾಣದ ಊರಲ್ಲಿ ಕೇಳದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡವೆ ಬಾಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈ ಹಿಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅದನ್ನರಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಂವೇದನೆ ಉಳ್ಳವನಾದರೆ ಅವನಿಂದ ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯು-ಬಲ್ಲಳು. ಅಂಥ ಗಂಡನೇ ಸಂವೇದನಾರಹಿತನಾಗಿ ಹೂವಿಂದ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರುವ ದುಂಬಿಯಾದರೆ ಅವಳ ಪಾಡು............? ಅವಳಿಗಿರುವದು ಒಂದೇ ದಾರಿ. ಕಣ್ಣೀರಿಡುವದು, ಇಲ್ಲ-ವಾದರೆ ಕಂಡ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊರುವದು. ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಕಲ್ಲುಗುಂಡವಾದಾಗ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಕರುಣೆಯೆಲ್ಲಿಯದು ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಸರೆಯೆಂದರೆ ಅವಳ ಮಗ.

ಗಂಡ ಹೆಂಡರ ಜೋಡ ದುಂಡ ಮುತ್ತಿನ ಜೋಡ
ಗಂಡೆರಳಿ ಜೋಡ ಅಡವ್ಯಾಗ । ನನ ಬಾಲ।
ನೀ ಜೋಡ ನನಗ ಮನಿಯಾಗ।

ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೋಡಿ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ಜೋಡಿ. ಆದಿಂದು ಯಾವುದೋ ವಿಷಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಸವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ ನೌಕೆ ಮುಳುಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ತಿರುಗಣಿ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನೌಕೆ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾವಿಕನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆ ನೌಕೆ ಉಳಿಯಬಲ್ಲದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೂ ಜಲಸಮಾಧಿ. ಮುಳುಗುವವನಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯ ಆಶ್ರಯದಂತೆ ಆ ಮಗುವಿನ ಆಸರೆಯಿಂದ ನೌಕೆ ಯನ್ನು ದಡಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ತೋಳುದ್ದ ತಲೆಗಿಂಬು ಮಾರುದ್ದ ಹಾಸಿಗೆ
ಮಾಣಿಕದಂಥ ಮಗ ಮುಂದ । ಮಲಗಿದರ ।
ಮಾರಾಯ್ರು ಗೊಡವೆ ನನಗೇನ

ಸುಖವೋ ದುಃಖವೋ ಹಂಚಿಕೊಂಡರೆ ದುಃಖದ ಹೊರೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಗುರಾಗುತ್ತದೆ. ವಿರಹದ ನೋವು ಸಾವಿನ ನೋವಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲು. ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಎಷ್ಟೋ ಹಗಲುಗಳನ್ನು ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ 'ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿಸಿಲಾಯ್ತು ಗೆಳತಿ' ಎಂದು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳಲ್ಲ ಅವಳು. 'ತೋಳುದ್ದ ತಲೆಗಿಂಬು ಮಾರುದ್ದ ಹಾಸಿಗೆ' ಯೇ ಸಾಕು ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಸಲು. ಆ ಉರಿ ಯಾವ

ಜಲದಿಂದಲೂ ಆರುವಂಥದಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಮೃತಿ ಮಳೆಯ ಹನಿ ಅವಳಿಗಿಂದು ಕನಸಿನ ಮುತ್ತು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೇಕು.

ಅವರ ಪ್ರೇಮದ ಕುಡಿಯೊಂದು ದಾಂಗುಡಿಯಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಬಾಡದಂತೆ ಅವಳು ನೀರೆರೆದು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಮಾಣಿಕದಂಥ ಮಗ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಉಡಾಡಿ ಗಂಡ್ಸ ಎಲ್ಲ್ಯಾರ ಹರಗ್ಯಾಡಿ ಬರವಲ್ಲದ್ಯಾಕ ನಮ್ಮವ್ವ ಗಂಗವ್ವನ-ಮಗಳ ಮಗನ ಮುಂದಿಟಗೊಂಡ ಬಾಳೆ ಮಾಡ್ತಾಳ' ಎಂದು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಗರತಿ 'ಮಾರಾಯ್ರ ಗೊಡವಿ ನನಗ್ಯಾಕ' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಸುಖದಲ್ಲೂ ದುಃಖದಲ್ಲೂ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ, ಕಾಲ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೨. ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ

ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ತಾಯಿಯಿಂದ ಏನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ತಾಯಿ ತನ್ನನ್ನು ಎರೆದಂತೆ ಮಗು ತನ್ನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಕಾಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎರೆಯುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ತನಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದಂತೆ ತಾನೂ ತನ್ನ ಬೊಂಬೆಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯು-

ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀರೆಯೆಂದು ಉಡಿಸುತ್ತದೆ. ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಟ್ಟಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತದೆ. ಎಳೆತನದಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯ್ತನದ ಹೊಂಗನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಲಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮಗು ಉಂಡು, ನೀರು ಕುಡಿದು ಬೆಳೆಯುವಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಎಷ್ಟ ಕಾಡ್ತಿ, ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ ! ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ.

ಪುಟ್ಟಾಣಿ ಪಾರಿವಾ ಎಷ್ಟಾರೆ ಅಳತಾನ
ಹಟಮಾರಿ ಬಾಲಗೆ ಏನಾರ ಮಾಡಲಿ ॥

ಎಂದು ಈ ಪುಟ್ಟತಾಯಿಯೂ ಬೊಂಬೆಗಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನೆರಡೂ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಆಸೆಯಾಡಿಸುವ ಈ ಪುಟ್ಟತಾಯಿಯು ಚಿತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಚಿತ್ರದಷ್ಟೇ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಿಲ್ಲಿ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಆಡಲು ಹೋಗಿ ಬಾಳ ಹೊತ್ತು ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮಗು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರನ್ನು ಕೇಳುವದನ್ನು ಕಂಡ ಈ ಪುಟಾಣಿ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ತಾನೂ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಪುಟ ಚೆಂಡ ಬೇಕಂತ ಹಟಮಾಡಿ ಅಳತಾನ
ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆ ಬೇಕಂತ ಕುಣಿದಾಡಿ ಅಳತಾನ
ಚೆಣದಾಂಡು ಬೇಕಂತ ಚೀರಾಡಿ ಅಳತಾನ
ಉಡುದಾರ ಬೇಕಂತ ಉರುಳಾಡಿ ಅಳತಾನ

ಮಗುವಿನ ಹಟಮಾರಿತನವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ರಂಬಿಸುವದಕ್ಕೆ

ಅಳಬ್ಯಾಡ ಗೊಂಬವ್ವಽ
ಅಳ್ಳಿಟ್ಟು ಕೊಡತೇನಿ ॥ಪ॥

ಗೊಂಬವ್ವ ನನಕೂಸು
ಚಂದುಳ್ಳ ವನಕಂದಽ
ಅಂದಂದ ಅಂಗೀಯಽ
ಕಂದಗಽ ತೊಡಿಸೀನಿ
ಹಾಲ್ಗಡಗ ಇಡಿಸೀನಿ
ಕಾಡಿಗಿ ಹಚ್ಚೇನಿ
....

ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಆ ಪುಟ್ಟತಾಯಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಿ.

ಹಸರಂಗಿ ತೊಡಸಿದ್ದೆ
ಹಾಲ್ಗಡಗ ಇಡಿಸಿದ್ದೆ
ಹೆರಳ್ಬಾಕಿ ಹೂವ ಮುಡಿಸಿದ್ದೆ
ಕೂಸು ಕಂಡಿರೇನ ॥
ಎಣ್ಬಚ್ಚಿ ಎರದಿದ್ದೆ
ಬೆಣ್ಣಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೆನವ್ವಾಽ ....
ಕೂಸು ಕಂಡಿರೇನ್ವಽ............

ಗುಂಗುರು ಗೂದಲು
ಉಂಗುರ ಉಡದಾರ
ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ಬಾಲಕನಪ್ಪಾ............
ಕೂಸಂ ಕಂಡಿರೇನs..........

ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಪಡೆದು-ಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾಳಂತೆ. ಬೊಂಬೆ ಮಗುವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಾಗ ಅವಳ ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ.

೩. ಇತರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ

ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ

ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ನಿನ್ನ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ತಿರಗೇನ
ಮುತ್ತ ಸುರವಿದರ ಬರಿ ಉಡಿಯು । ಸೋ ।
ಮುತ್ತ ಸುರವಿದರ ಬರಿ ಉಡಿಯು। ನನಮಗಳ ।
ಅತ್ಯರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಲ್ಹ್ಯಾಂಗ । ಸೋ ।

ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಪರರೊಡವೆ, ಅದನ್ನು ಎಂದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಬೇರೊಬ್ಬ-ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಯಾರು ಮಾಡಿದರೋ ಈ

ನಿಯಮವನ್ನು ! ವೃಕ್ಷದ ಒಂದು ರೆಂಬೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ನೆಳಲು ಕೊಡುವಾಗ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೋವಲ್ಲವೇ ? ಆ ವೃಕ್ಷ ತನ್ನ ವೇದನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮುತ್ತು ಸುರುವಿದರ ಬರಿ ಉಡಿಯು' ಮುತ್ತು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ-ದ್ದಾಗ ಸಂತೋಷ. ಅದು ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತೆಂದು ಅಭಿಮಾನ. ಆನಂದ. ಸುರವಿದರೆ ಬರಿ ಉಡಿ. ಉಡಿಯೆಲ್ಲ ಬರಿದು. ತಾಯ್ ಮನ, ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಬರಿದೋ ಬರಿದು. ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಮಗಳನ್ನು ಅರಿಯದ ಅತ್ತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ-ದೆಂದು ತಾಯ್ ಹೃದಯ ರೋದಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಂಬಳ ಕಾಯಿಗಿ ಕುಡಗೋಲ ಕೊಟ್ಟಂಗ
ಇಂದಿಗಿ ನಮ್ಮಗಳ ಕೊಡತೇವ ॥ಸೋ॥
ಇಂದಿಗಿ ನಮ್ಮಗಳ ಕೊಡತೇವ ಬೀಗತಿ
ನಿನ ಕಂದನ ಸರಿ ಮಾಡಿ ಸಲುವವ್ವಾ ॥ಸೋ॥

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಹೃದಯವೇ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ತಾಯಿ ಹೃದಯದ ನೋಟವನ್ನರಿಯಲು ಇದೊಂದೇ ಪದ್ಯ ಸಾಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಡುವ ಬೇಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಕೊಡ ಸುರವಿದ್ಹಾಂಗ
ಅವರವ್ವನ್ಹೊಟ್ಟಿ ತಳಮಳಿಸಿ । ಸೋ ss
ಅವರವ್ವನ್ಹೊಟ್ಟಿ ತಳಮಳಿಸಿ ನನ ಮಗಳ
ಕೊಡತೇವ ಒಪ್ಪಿ ಇವರಿಗಿ । ಸೋss

ಬೆಂಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸುರವಿದಂತೆ ಹೃದಯ ದಗ್ಗನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬೆರಸಿ

ಹಂದರ ಹಂದರ ಸಾಕ್ಷಿ ಹಂದರ ತಳವಲ ಸಾಕ್ಷಿ
ಹಂದರದಾಗಿರುವ ದೈವ ಸಾಕ್ಷಿ । ಸೋ ss
ಹಂದರದಾಗಿರುವ ದೈವ ಸಾಕ್ಷಿವ ಹೇಳಿ
ಇಂದು ನಮ್ಮಗಳ ಕೊಡತೇವ । ಸೋ ss

ಹಂದರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ದೈವದವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವವರ ವ್ಯಥೆ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ?

ಕೋಲಿನ ಪದದಲ್ಲಿ

ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೇ, ನಮ್ಮ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೇ ದೇವರಿಗೂ ಆರೋಪಿಸುವದು ನಮ್ಮ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಟ್ಟಿಹಬ್ಬ (ದೀಪಾವಳಿ) ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಮಗಳು-ಅಳಿಯ ಆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ತವರಿನಲ್ಲೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅದೇ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೌರೀ ಹುಣ್ಣಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದು ರೂಢಿ. ಗೌರೀ ಹುಣ್ಣಿವೆಗೆ ಐದು ದಿನ ಮುಂಚೆಯೇ ಗೌರೀ ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಐದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕರವೃತುಪಿನ

ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರೀ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ, ಕೋಲಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೌರೀ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿವಸ ಗೌರೀ ವಿಸರ್ಜನೆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ನಂದಿವಾಹನನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ನೋಡಿರಿಲ್ಲಿ.

ನಂದಿಯು ನೀ ತಂದ ಹಂದರ ಗಂಬಿಕ ಕಟ್ಟಿ
ನಿಂಗಯ್ಯಾ ಬಂದ ಒಳಿಯಾಕ ॥ ಕೋಲ ॥
ನಿಂಗಯ್ಯಾ ನೀ ಬಂದ ಒಳಿಯಾಕ ಹಿಮದೇವಿ
ಹೊತ್ತಾದಾವ ಮಂಗಳ ಕಳುವಂದ ॥ ಕೋಲ ॥

ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯನಿಗೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಕಳೆಯಲು ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ಆದವಾಗಾವದು ಬೇಗ ಕಳುಹೆಂದ ಅತ್ತೆ ಹಿಮದೇವಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಗ್ಗವಣಿ ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಶಿವ ಉಮೆಯ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು 'ಬರ್ತಿಯೋ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ, ಇರ್ತಿಯೋ' ಎಂದು ಸರಸವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳೋ ಜಾಣೆ ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇಕೆ ಸಿಕ್ಕಾಳು. ಬರುವೆ', ಬಾರದಿರಲ ಕಾರಣ ವೇನು ? ತಂದೆ ಸೀರೆಗುಬ್ಬಸ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಇನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಅಂದರೆ 'ಬಂದ ಹುಣ್ಣಿವಿ' ಮಾಡಿ ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. (ನಂದಿ ಕಟ್ಟಿ ಸೀರ ಕುಡ್ಯಾಕ ಪುರಸೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಶಿವಾ ಯಾಡ ತಿಂಗಳ ಬಿಡ್ತಾನ!) ಸೀರೆ ಗುಬ್ಬಸ ದೊರೆತಾಗ ಬರುವೆನೆನ್ನುವ ಉಮೆಗೆ ಊರಲ್ಲಿ

ಯಾರೂ ಸೀರೆ ಕುಬ್ಬಸ ಕೊಡಬೇಡಿರೆಂದು ಶಿವ ಡಂಗುರ ಸಾರಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇವನೋ ಸುಡಗಾಡ ವಾಸಿ. ಅವಳೋ ಪರ್ವತ ರಾಜನ ಮಂಗಳು. ಅವಳ ತಂದೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನ ಮಾತನ್ನಾರು ಕೇಳಬೇಕು? ಅಂದೇ ಜಾಡ ಬಂದು ಬೆಳಗಾಗುವ-ದರಲ್ಲಿ 'ದಡಿಶಾಲಿ' ನೇಯ್ದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಶಿವ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಅವಳ ತಾಯಿ ಕಳಿಸಲು ಬಂದು ನೆರೆ ಹೊರೆಯುವರ ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಚಪ್ಪರದ ಮ್ಯಾಗಿನ ತುಪ್ಪದ್ಹೀರಿಕಾಯಿ
ತಾಳಸಲಿಲ್ಲ ಽಽಽ ಅಡಲಿಲ್ಲ ॥ಕೋ॥
ತಾಳಸ ಽಽಽ ಲಿಲ್ಲ ಅಡಲಿಲ್ಲ ಮ್ಯಾಗಿನ
ಮಿಂತವಾಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಯ ॥ಕೋ॥
ಹೋಳಿಗಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ತೋಳೆಲ್ಲಾ ನೊಂದಾವ
ಹೋಳಿಗಿ ನನ ಮಗಳ ಉಣಲಿಲ್ಲ ॥ಕೋ॥
ಹೋಳಿಗಿ ನನ ಮಗಳ ಉಣಲಿಲ್ಲ ಮ್ಯಾಗಿನ
ಮಿಂತವಾಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಯ ॥ಕೋ॥
ಹಾಲಿನಾಗ ಮಾಡೇನ ಹೋಳ ಸೆರೆಯಕ್ಕೀನ
ಹೋಳ ಮಾಡಿ ಮಗಳ ಉಣಲಿಲ್ಲ ॥ಕೋ॥
ಹೋಳ ಮಾಡಿ ಮಗಳ ಉಣಲಿಲ್ಲ ಮ್ಯಾಗಿನ
ಮಿಂತವಾಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಯ ॥ಕೋ॥

ಅಳಿಯ ಶಿವನಾದರೇನು ಆತುರದಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ತಾಯಿಗೆ ಕೋಪವಲ್ಲವೇ? ಚಪ್ಪರದ

ಮೇಲಿನ ತುಪ್ಪದ್ದೀರಿ ಕಾಯಿಯು ಬಳ್ಳಿ ಕಾಯಿಬಿಟ್ಟದೆ. ಹರಿದು ಪಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಉಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬುಟ್ಟಿತುಂಬ ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ತೋಳು ನೋಯುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಗಳು ತಿಂದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಅನ್ನವನ್ನಾದರೂ ತಿಂದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ .... ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಅನ್ನ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಾದರೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಒಂದು ಸೆರಿಯಲ್ಲಿ (ಭಾಗ ಮಾಡಿ) ಉಣಲಿಲ್ಲ, ಶಿವ ಬಂದು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ತಾಯಿ ಪರರೆದುರು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಮನೆಗೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಒಡಲ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊಹರಮ್ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ

ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಮತ್ತು ಹುಸೇನರ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನದ ಅಮರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೂ ಮನಮನಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಡುವದೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಉದ್ದೇಶ. ಆ ಹಬ್ಬದಲ್ಲೂ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಬಯಲಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲೀಮ್, ಜಾತಿ-ಮತದ ಕಟ್ಟಿಗೊಳಪಡದೆ ಬೆಳವಲ ನಾಡಿನ ಸಮಸ್ತ 'ಜನಪದ' ಈ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಿ, ಈ

ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೀತೆ-ಕುರಾನಗಳನ್ನು ವಿಜಯ ನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭವ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವಿತ್ತ ಅಮೂಲ್ಯ ಕಾಣಿಕೆ ಈ ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು. ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮುಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನ-ರಿಗೂ ದುರಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೋ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತ, ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆಯ ಏಜೀದನಿಗೂ ನಡೆದ ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧವೇ ಕರ್ಬಲಾ.

ಕರ್ಬಲಾ

ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರ ಒಂದು ವರುಷದ ಮಗು ವೈರಿಗಳ ಕಟುತನಕ್ಕೆ ಈಡಾದ ದೃಶ್ಯ. ಕರ್ಬಲಾದ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಹನಿನೀರು ಸಿಗದಂತೆ ವೈರಿಗಳು ಕಾವಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ನೀರಿಲ್ದ – ಹತ್ತಿತ ಬಿಸಿಲಾಗ ಸೋಸಾ ।
ಲಿಪಿ – ಲಿಪಿ ಅಂದಾವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೂಸಾ ॥

ಇಂಥ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಳೆಯರು, ಮಕ್ಕಳು ಸಂಕಟ ಪಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕಲ್ಲೂ ಕರಗುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ. ಇದನ್ನು ಏಜೀದನ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರು ವಿಲಿ ವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಗುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ವೈರಿಗಳ

ಬಾಣವೊಂದು ಸೋಂಯರ್‌ಗುಡುತ್ತ ಬಂದು ಶಿಶುವಿನ ಶಿರ-ಚ್ಛೇದನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಒಣಗಿದ ಬಾಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಈ ಘೋರ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಯಾವ ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ ಬಿರಿಯದೆ ಇರಬಲ್ಲದು !

ಕುಸುಂಬಿ ಹೂವಿನಂಥ ನನ್ನ ಮಗನ
ಅರ್‍ಯಾಣದೊಳಗಿತ್ತೋ ನಿನ ಮರಣ
ಅಪ್ಪು ಮಗನ ಭಾರ ದಾಗೀನಾ
ಕುಂಚಿಗಿ ಕುಲಾವಿ ನೋಡಿ ಮರಗುವೆ ನಾ ॥

ಮರಣ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಆ ಸಾವು ಬರುವ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತರತಮವಿದೆ. ತುಂಬು ಜೀವನ ಬಾಳಿ ದೇಹವಿಟ್ಟ ಜೀವಕ್ಕೆ, ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ ವಾಯಿತಾ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತಾ ಜೀವದ್ದೆಂದು, ದುಃಖವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಶಾಂತತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಗು ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ ಸತ್ತರೆ ಆ ತಾಯಿ ಜೀವಂತವಿರುವವರೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸುಡುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೂ ಸತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಆ ತಾಯಿ ಎಂದೂ ಮರೆಯಳು. ಆ ಮಗುವಿನ ಓರಗೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನ್ನ ಮಗು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮಗುವಿನ ಸಾಮಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಕರುಳು ಕಿವುಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಮಗುವಿನ ತೂಕದಷ್ಟು ಅದರ ಆಭರಣಗಳು, ಅದು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೊಂಚಿಗಿ, ಕುಲಾಯಿ

ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮನ ಸತ್ತ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಕರುಣಾಜನಕ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಾನಪದ ಕವಿಯು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಬಗಲಾಗಿಂದ ಒಂದಽ ದಿನಾ
ಇಳಸಲಿಲ್ಲ ಮಗನಾ ।
ಎಂಥಾ ವೇಳೆ ನನ್ನ ಕಽಽಽೀನಾ
ಮ್ಯಾಲ ಬಂದೀತೋ ಕಠಿಣ
ನೀರ ನೀರ ಅಂತ–ಬಿಟ್ಟಿತ ಪ್ರಾಣಾ

ಎಂಬ ಈ ತಾಯಿ ಹೃದಯದ ಆಕ್ರಂದನ ಕರುಣರಸದ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಥನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗೋವಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ'

'ಗೋವಿನ ಹಾಡು' ಕಾರುಣ್ಯ—ಸತ್ಯ—ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕಥನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇದ ಕ್ಕೊಂದು ಹಿರಿಯಸ್ಥಾನ. ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಈ ಹಾಡು ೧೧೪ ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಖಂಡ ಕಾವ್ಯ.

ತಾಯ್ತನ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ವರದಾನ. ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೆಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೋವಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಯು ಗೋವಿನ ತಾಯ್ತನದ ಹಂಬಲ ಮನುಷ್ಯರ ಕರುಳು ಹಿಂಡಿಯುವ ಒಂದು ಹೃದಯ ವೇದ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಏಳು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದ ಹುಲಿರಾಯನಿಗೆ

ಪುಣ್ಯ ಕೋಟಿ ಎಂಬ ಗೋವು
ತನ್ನ ಕಂದನ ನೆನೆದು ಕೊಂಡು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾ ಬರುತಿರೆ —

ಆಹಾರವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಅದು ದೊಡ್ಡಿಗೆ ಮರಳುವ ಕಾರಣವೇ ತನ್ನ ಕಂದನ ನೆನಪು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ಸೆಳೆತವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆರ್ದ್ರತೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಮರುಳುಗಾಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸೆಳೆತ ಆ ಮಿಡಿತವೇ ಸಂಜೆಗೆ ದೊಡ್ಡಿಗೆ ಮರಳಲು ಪ್ರೇರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಗೋ ಸಂಭ್ರಮವೋ ಸಂಭ್ರಮ. ರಕ್ತಹೀರಲು, ಪುಣ್ಯ ಕೋಟಿಯ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನಲು ಆತುರ. ಆದರೆ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯದೊಂದು ಬಿನ್ನಹ.

ಒಂದು ಬಿನ್ನಹ ಹುಲಿಯರಾಯನೆ
ಕಂದನೈದನೆ ಮನೆಯು ಒಳಗೆ
ಒಂದು ನಿಮಿಷದಿ ಮೊಲೆಯ ಕೊಟ್ಟು
ಬಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿದ ಕರು ಅಂಬಾ ಎಂದು ಒದರದಿರದೆ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಮರಳದಿದ್ದರೆ ! ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯುಣಿಸಿ ತಾಯ್ತನದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ - ಅನುಭವಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವೆ ಎಂದು ಗೋವು ಬಿನ್ನೈಸುವಲ್ಲಿ ಅದರ ಕೊನೆಯ ಆಸೆ ಯಾವುದು ? ಯಾವ ಐಹಿಕ ಭೋಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾವ ತೋಟದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ತಿಂದು ತೀರಿಸುವ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೊಳದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ತೃಷೆಯಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ." ಒಂದು ನಿಮಿಷದಿ ಮೊಲೆಯಕೊಟ್ಟು" ಬರುವ ಹಂಬಲ. ಗೋವಿನ ಈ ಹಂಬಲ ತಾಯ್ತನಕ್ಕೆ ಕಳಸಪ್ರಾಯ.

ಮುಂದಿನ ತಾಯಿ ಕರುವಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕರುಣ ರಸದ ವರತೆ. ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮೊಲೆಯುಣಿಸಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯು

ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯಲಿ ಮೇಯದಿರು
ಬೆಟ್ಟದೊತ್ತಿಗೆ ಹೋಗದಿರು
ದುಷ್ಟ ವ್ಯಾಘ್ರಗಳುಂಟು ಅಲ್ಲಿ
ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಬಾರಯ್ಯನೆ

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನಗಾದ ದುರವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಕಂದನಿಗೆ ಬಾರದಿರಲೆಂದು ಗೋವು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು

ಇಂದು ಅದು ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಬೇಕಾಯಿತು ಹಾಗೆಂದು ಕರುವಿಗೆ ಬರದಿರಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಲಿದೆ. ಹುಲಿಗಳಿಂದ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರಲು ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ. ಹುಲಿಗೂ, ತನ್ನ ತಾಯಿಗೂ ಆದ ಒಪ್ಪಂದ ಕೇಳಿ ಕರುವಿಗೆ ಕಳವಳ. ಆದರೂ ಅದು ತಾಯಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ?

ಅಮ್ಮ ನೀನು-ಸಾಯುವೇತಕೆ
ನಮ್ಮ ತಬ್ಬಲಿ-ಮಾಡಲೇತಕೆ
ಸುಮ್ಮನಿರು ನೀ-ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ

ತಾಯಿ ಸತ್ತು ತಾನೇಕೆ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಬೇಕು? ಎಲ್ಲರಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅದರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಿಲುಕುವ ಮಾತು. ಕರುವಿನ ಮಾತು ಕರುಳು ಹಿಂಡಿಕಾದರೂ, ಗೋವಿನ ಸತ್ಯ, ನಿಷ್ಠೆ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದ ಮುಖ. ತಾಯ್ತನದ ಹೆದ್ದೊರೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗದೆ ಗೋವು ಸತ್ಯದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮಗುವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಲಾರೆ
ಕೆಟ್ಟಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಾರೆ
ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲಿ ಪೋಪೆನಲ್ಲಿಗೆ
ಕಟ್ಟಕಡೆಗಿದು ಖಂಡಿತ

ಮುಗ್ಧ ಮಗು ಭಾಷೆ, ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನರಿತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು ! ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ವಿಚಾರಿಸುವ ವಯಸ್ಸು ಅನುಭವವೂ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಆರಮೊಲೆಯ ಕುಡಿಯಲಮ್ಮ
ಆರಸೇರಿ ಬದುಕಲಮ್ಮ
ಆರ ಬಳಿಯಲಿ ಮಲಗಲಮ್ಮ
ಆರು ನನಗೆ ಹಿತವರು.

ತುಂಬಿದ ದೊಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆನ್ನುವದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಂದೆ. ಆ ತಾಯಿ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಜಗವೇ ಶೂನ್ಯವಾದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಅದು ತನ್ನ ಬಾಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮೊಲೆಯ ಕುಡಿಯಲಿ, ಯಾರ ಬಳಿ ಮಲಗಲಿ, ಯಾರು ತನಗೆ ಹಿತೈಷಿಯೆಂದು ಕೇಳಿ, ಓದುಗರನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸದಿರಲಾರದು. ತಾಯಿಯ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಹೃದಯ ಕಲಕುವ ಮಾತು. ಜಾನಪದ ಕವಿ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮೆರಿದಿದ್ದಾನೆ. ಕರುವಿನ ಮಾತು ಕೇಳಿಯೂ ತನ್ನ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಜತೆಗಾತಿಯರಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ-ಬಂದರೆ ಹಾಯಂದಿರಿ
ಹಿಂದೆ-ಬಂದರೆ ಒದೆಯದಿರಿ
ನಿಮ್ಮ-ಕಂದನೆಂದು ಕಂಡಿರಿ
ತಬ್ಬಲಿ ಮಗನ್ನೈದನೆ

ಈ ಬಿನ್ನಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾವ ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ ಕರಗದಿರದು! ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಸಾವು ಸಹಜ. ಅದು ಸಹಜ ಸಾವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಇಂದು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಸಾವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪುವ ಈ ಗೋಮಾತೆಯ-ಧೀರವೃತ್ತಿಗೆ ಜತೆಯ ಗೋವುಗಳೆಲ್ಲ "ನಿನ್ನ ಕಂದನು ನಮ್ಮ ಕಂದನು" ಎಂದು ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಸಮರ್ಥರೊಬ್ಬರ ರಕ್ಷಣೆ-ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು-ಕಣ್ಮುಚ್ಚುವ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಈ ಗೋಮಾತೆ. ಮಗುವನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೂ ಮಗುವನ್ನಗಲುವಾಗಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿಯ-ಬೇಕು.

ತಬ್ಬಲಿಯಾದೆಲ್ಲೊ ಮಗನೆ
ಹೆಬ್ಬುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು
ಇಬ್ಬರಾಋಣ ತೀರಿತೆಂದು
ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು ಕಂದನ

ಕರ್ತವ್ಯದ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟರೂ ಕರುಳಿನ ಕರೆಗೆ ಕಿವುಡ-ರಾಗುವದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಕರ್ತವ್ಯ

ಪರಿಪಾಲನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ತಾಯ್ತನದ ಬಲ್ಡೋರೆ ಹರಿದಿದೆಯಿಲ್ಲಿ.

"ಚಂದ್ರ ಹುಟ್ಟದ ಜುಂಜಪ್ಪ"ದಲ್ಲಿ

ಗೌರುಸಂದ್ರದ ಬಂಜೆ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಊರ ದೇವತೆಗೆ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ದೇವತೆ

ಬಾಲರಿದ್ದಾರು ಹಾಲಿಲ್ಲದೆ ಅಳುತಾರೇ
ಬಾಲರ ಕಷ್ಟ ಬಲು ಕಷ್ಟ । ಚಿನ್ನಮ್ಮ ।
ಬಾಲರ ಬೇಡ ಹೋಗೆ ಮನೆಗೆ ।

ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸಾಕುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಹಾರುವರ ಮನಿಯಾಗ ಆರ್ಥಮ್ಮ ಕರುದಾರೇ
ಕಾಡಿ ತರುವೇಸಮ್ಮ ನೊರೆಹಾಲ ।

ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮನಿಯರಾಗೆ ಹತ್ತಮ್ಮ ಕರುದಾರೇ
ಹೊಕ್ಕು ತರುವೇನವಮ್ಮಾ ನೊರೆಹಾಲ ।

ಬೇಡಿ ತಂದಾದರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಅವಳ ತಾಯ್ತನದ ಬಯಕೆ ಎಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ.

ಕುಂಟನ ಕೊಡವ್ವ ಕುರುಡನ ಕೊಡವ್ವ
ಯಾಗಾನ ಮೂಗಾನ ಕೊಡವ್ವ
ಬಂಜೆಂಬ ಸೊಲ್ಲ ಬಿಡಿಸವ್ವ । ಗೌರುಸಂದ್ರದ
ಬಂಜೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಾರೆ ।

ಕುಂಟನಾದರೂ ಸರಿ ಕುರುಡನಾದರೂ ಸರಿ ಯಾಗ ('ಹ್ಯಾಗಿಯಂತಾದ', ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಯಾಗ < ಹ್ಯಾಗ < ಹ್ಯಾಗಿ, ಎಂದಿರಬಹುದು. ಹ್ಯಾಗಿ ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ಎಂದರ್ಥ) ನಾದರೂ ಸರಿ, ಮೂಗನಾದರೂ ಸರಿ ಅಂತೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂಜೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರತಾದರೆ ಸಾಕೆನ್ನುವವಳ ಪುತ್ರ ಬಯಕೆ ಅದಮ್ಯವಾದುದು.

೪. ಜೀವನ ದರ್ಶನ

ಕಾಸಿಗಿ ಹೋಗಾಕ ಏಸೊಂದ ದಿನಬೇಕ
ತಾಸೊತ್ತಿನ ದಾರಿ ತವರೂರ । ಮನಿಯಾಗ ।
ಕಾಸಿ ಹಬದವ್ವ ಕುಂತಾಳ ।

ಜಾನಪದ ಗರತಿಯು ಜೀವನ ದರ್ಶನವಿದು. 'ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ' ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವಳು ಗಿಳಿಪಾಠ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಗುರುವೂ ಅವಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿಲ್ಲ. ಜನವೆಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ

ಕಾಶಿಗೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಕಾಶಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಸಂಕೇತ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಅವಳಿಗಾಗದು. ತಾಯಿ ದೇವರೆಂದು ವೇದಗಳೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಮೇಯ-ವಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ತಾಕಿನ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ತವರೂರು. ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಯಾತ್ರಾಕ್ಷೇತ್ರ. ಕಾಶಿಯ ಆರಾಧ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ. ತವರಿನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆ ಅವಳ ತಾಯಿ.

'God could not be every where so he made mothers'. ದೇವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡಿಗೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ-ವಾಗದಾಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನಂತೆ ತಾಯಿ ದೇವರಂಶ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದರ್ಶನ.

ಇಠ್ಠಲ್ಲಗೊಂದ್ಹೋಗೂದ ಇಟ್ಟೇನ ಮನದಾಗ
ಪಟ್ಟಿಉಡದಾರದ ಮಗ ಮುಂದ ॥ಇದ್ದರ॥
ಇಠ್ಠಲ್ಲಗ ನನಗ ಸವಭೆಟ್ಟಿ॥

ಪಂಢರಪುರದ ವಿಠ್ಠಲನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತಾಯಿ ಹರಕೆಹೊತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪಟ್ಟಿ ಉಡದಾರ ಧರಿಸಿದ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರೆ ಪಂಢರಪುರದವರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯ-ಕತೆಯಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಪಂಢರಿನಾಥ ವಿಠ್ಠಲನೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಅವಳಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಾನಂತೆ. 'ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗತಿರ್ನಾಸ್ತಿ'. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. "ಪಟ್ಟಿ

ಉತದಾರದ ಮಗ ಮುಂದ ॥ಇದ್ದರ॥ ಇತ್ಮಲ್ಲಗ ನನಗ ಸವಭೆಟ್ಟ॥" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಮಗನಿದ್ದರೆ ದೇವರು ತಾನಾಗೇ ದರ್ಶನಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳಿದ್ದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಜೀವನ ದರ್ಶನ ಈ ತಾಯ್ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ತಾಯೀನ – ನೆನಿಯಾಕ ಯಾ ಯಾಳೆ ಯಾ ಹೊತ್ತ
ಊರೆಲ್ಲ ಉಂಡು – ಮಲಗಾನ । ಬೆಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಿ
ಹೊಂಟಾಗ ಅವಳ ನೆನದೇನ ।

ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಅವಳು ಮಾತೃದೈವವನ್ನೇ ನೆನೆಯುವ ವಂಗಳು. ಮಲಗುವಾಗ ಏಳುವಾಗ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಪಮಣಿ ಹಿಡಿದು ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವದು ಸಂಸಾರಿಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದು-ದರಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಿ ಮೂಡಿದಾಗಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ ಉಂಡು ಮಲಗಿದ ನಂತರವೇ ಅವಳಿಗೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ. ಆಗೊಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯ ಸ್ಮರಣೆ. ಮಾತೃದೇವೋಭವ ಎಂದು ಘಂಟಾ ಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳದ ಮೌನಸ್ಮರಣೆ ಅವಳದು.

೫. ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ

'ಕಬೀರದಾಸ' ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ — ಭಕ್ತ ಕಬೀರ ಅನ್ನ ದಾನಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಹುಸಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಅವನ ವ್ರತಭಂಗ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಶನಿ, ನಾರದನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಶಿವನ ಸಭೆ-ಯಿಂದ ಹೊರ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶಿಷ್ಯ ಘೋರಕನಾಥನೊಂದಿಗೆ

ಕಾಶಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಬೀರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಮಂಡಳಿಗೆಲ್ಲ ಈಗಿಂದೀಗ ಊಟ ಬೇಕೆಂದು, ಹಸಿವಿನಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಬೀರನ ಸಾಧ್ವಿಸತಿ ತಾಯಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಶನಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಂಟು, ಉಳಿಸಿಟ್ಟ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣವೆಲ್ಲ ಮಟಾಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲಿನ ಒಡವೆ ಮಾರಿ ಅಡಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿ ತರಲು ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಡವೆಕೊಳ್ಳುವವರಾರು ? ಹಣ ಕೊಡುವವರಾರು ? ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾಮಾನು ಕೊಡುವವರಾರು ? ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವರ ಮಗ ಕಮಾಲ ಬರುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಧನಿಕನ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನಹಾಕಿ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ತೂಕ, ಮಾಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬರೋಣ. ಹಾಗಾದರೆ ಕಳವು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಕಬೀರನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೆ ಧನಿಕನ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನ ಹಾಕಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನ ಕೊರೆಯುವಾಗ ಧನಿಕ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾನೆ. ಕಮಾಲ ತಡವಾದರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಬಂದು ತಂದೆಯ ವ್ರತಭಂಗವಾಗುವದೆಂದು, ಸಾಮಾನು ಸಹಿತ ತಂದೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡ ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಗುರುತೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಬೀರನ ಹೃದಯಂ ಕಿವಿಚುಕ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೆರಂರಿ-ಸಲುಂ ಮಂಗ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಲ್ಲು ಹೃದಯಂದವನಾಗಿ ಅವನ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಮುಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಸಾಮುಗ್ರಿಗಳಂ ದೊರೆತದ್ದು ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಮಂಗನನ್ನು ಕಾಣದ ತಾಯಿ ಮಗನೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಪತಿಯಂನ್ನು ಕೇಳಂತ್ತಾಳಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳಂ ಕಂಡುದು ಮಂಗನ ಬದಲಾಗಿ ಅವನ ಶಿರವನ್ನು ಆಗ ಆ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಗಾಗಿರಬೇಕು? ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕವಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳೋಣ. "ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರಾ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ''............ ಎಂದು ಚೀರಿ ತಾಯಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಅಯ್ಯೋ ವಿಧಿಯೇ ೩ ವಲ್ಲಭರನ್ನು ಘಾತವ
ಗೈದೆ ಮೋಹನ್ನ ॥ಪ॥
ಪ್ರೀತಿಯಂ ಪುತ್ರನ್ನ ೩ ನಾಥನೇ ಕೊಂದನೇ ಘಾತ
ಮಾಡಿದೆ ರಮಣಾ...............
ಹ್ಯಾಗೆ ಇಡಲೆನ್ನ ಪ್ರಾಣ ॥೧॥

ಎಂದು ರೋದಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಹೇ ಮನೋಹರಾ ಈ ಸಣ್ಣ ಕೂಸಿನ್ನ
ಶಿರವನ್ನು ೩ ಕೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ೩
ನಿನ್ನ ಕರಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಎದ್ದವು ।
ನಿನ್ನ ಹಡೆದ ಕರುಳಂಗಳಂ ಮಂಕುಗಲಿಲ್ಲವೇ !
ಅಯ್ಯೋ ದೇವಾ ! ಎಂಥಾ ಅನ್ಯಾಯಂವಿದು!

ಹೊಟ್ಟೆಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಪಾಪಿಷ್ಟರು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಉಂಟೆ! ಹೇ ಅಷ್ಟಕ್ಕಗಳಿರ್ರ್ಯಾ। ಈ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡಿದಿರ್ರ್ಯಾ। ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರಾ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೈರಿಸಲಿ ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ನನ್ನ ಮಗದ ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬರಹವು, ಎಂಥಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾದರೂ ಕೊಂದಿದ್ದೆ ನಾದೀತು। ಯಾರ ಶಿಶುವನ್ನಾದರೂ ಅಗಲಿಸಿದ್ದೆ ನಾದೀತು। ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಷ್ಟವು ನಮಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತೋ ತಿಳಿಯದು! ಹೇಯನ್ನ ಭಂಗಾರದ ಪುತ್ಥಳಿಯಂಥ ಮುದ್ದು ಮಗನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ! ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಟರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಜನಿಸಿದ್ದಿ। ಅಯ್ಯೋ ಮಗನೆ! ಕಟಗನಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಯ್ಯುವಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮರುಗಿದ್ದಿ-ಯಾದೀತು! ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಬಳಲಿದ್ದಿ-ಯಾದೀತು! ಅಯ್ಯೋ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತೇ!

ಕಬೀರ ದೇಹ ನಶ್ವರವೆಂಬ ವೇದಾಂತ ಹೇಳಿ ತಾಯಿ-ಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ತಾಯ್ಗರುಳಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಹತ್ತಿದಾಗ ವೇದಾಂತ ಬರಿ ಜೊಳ್ಳು ತಾಯಿಯ ಶೋಕ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಡೆವ ದೈವಕ ಜೀಯಾ । ಬಲಸೇ ಮುಂಗುಪೆನು
ಕಯ್ಯಾ ।
ತಪದಿಂದೆ । ೩೩ ಪಡೆದಿದ್ದೆ, ಮಗನಾ । ದೇವಾ
ಮಣಿಸಿದ ಶಶಿಧರನಾ।

"ಹೇ ಪ್ರಾಣದೊಡೆಯಾ । ಮಗನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ನಾನು ಮಡಿದಿದ್ದರೇ ನನಗೆ ಏನೂ ದುಃಖವಿದ್ದಿಲ್ಲ । ಅಯ್ಯೋ ಶಿವ ಶಿವಾ, ಸುಜ್ಞಾನ ಪುತ್ರನಾ ಕೈಯಿಂದ । ಮೂರು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಬುವ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದಾಯಿತೆ? ವತ್ಸಾ, ಕೋಗಿಲೆಯಂಥಾ ನಿನ್ನ ಮಂಜುಳ ಸ್ವರದಿಂದಾ ೩ ಅವ್ವಾ ಅವ್ವಾ ! ಎಂದು ಕೂಗುವ ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯು ಇಂದು ಅಡಗಿತೇ ! ಅಯ್ಯೋ ದೇವಾ ! ಇನ್ನು ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಮಗನೆಂದು ಕರೆಯಲಿ, ಆಹಾ ಮಗನೆ ನಿನ್ನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಇಡಲಿ । ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಲೀ ಅಕಟಕಟಾ ಕಂಡ ದೇವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದು ಎಣ್ಣೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದಾ ಬೆಳಿಸಿ, ಮಣ್ಣಿಗೆ ಈತು ಮಾಡುವಂತಾಯಿತೇ ? ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ ? ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವವರಾರು । ಅಯ್ಯೋ ಎನ್ನ ಜೀವದ ಗಿಳಿಯೇ ಎತ್ತ ಹೋದೀ, ನಿನ್ನ ಸೂರ್ಯನಂಥ ತೇಜಸ್ಸು ಅಡಗಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿತೇ । ಕಾಮನಂಥ ಮಗನನ್ನು ಅಗಲಿ ಈ ತನುವನ್ನು ಎತ್ತಲಿಂದಾ । ಬಾಳಲಿ । ಅಯ್ಯೋ ಈ ಶೋಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೈರಿಸಲಿ !"

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಉತ್ಕಟಾವಸ್ಥೆಯು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂಥದೇ ಉತ್ಕಟ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ 'ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ' ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮೃಕಂಡು, ಮರುದ್ವತಿ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳು ಶಿವನನ್ನು ಬೇಡಿ ನೂರುವರ್ಷ ಹದ್ದಿನಂತೆ ಬಾಳುವ ಮಗನನ್ನು ಬಯಸದೆ ಹದಿನಾರಂ ವರ್ಷ ಆಯುಷ್ಯವುಳ್ಳ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನೆಂಬ ಸತ್ಪುರುಷನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಿತ್ತು ಮಗು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಶಿವಪೂಜೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿತೆಂದು ತಾಯಿ ಮರುದ್ವತಿ ಕಲ್ಲುಕರಗುವಂತೆ ಗೋಳಿಡುವದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಿಲ್ಲಿ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ'ದಲ್ಲಿ "ಹೇ ಕಂದಾ ಇಲ್ಲ ಬಾ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರು. ಒಂದು ಬಿಂಬಾಧರ ಚುಂಬನದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡು, ಇದೋವರೆಗೂ ನಿನ್ನ ವಯೋರೂಪ ಪ್ರತಿಭಾ ಸುಜ್ಞಾನ ಸತ್ಕಲಾಭರಿತವೇ ಸಂತೋಷವಾಯಿತ್ತು. ಇಂದಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿಶಾಲ ರೂಪ ವಿಜ್ಞಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ತೋರದೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೃತ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ದುಃಖವು ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಕಾರಣಾ ನಿನ್ನ ಮರಣ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಂದನಾಗ್ರಣಿಯನ್ನು ಭಂಗಾರದ ಪುತ್ಥಳಿ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹ್ಯಾಂಗಿರಲಿ? ನಿನ್ನಂಥ ಕೂಸಿನ್ನ ಯಮರಾಯನ ಹೋಮಕುಂಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಈ ತನಂ ಹ್ಯಾಗೆ ಧರಿಸಲಿ !! ಈ ಮನಸ್ಸು ಹ್ಯಾಗೆ ಸೈರಿಸಲಿ ? ಎನಗೆ ಬರುವ

ಮರಣವಂ ದಾವ ಮಹಾರಾಯರು ದೂರ ಮಾಡ್ಯಾರ ದಾವ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮ ದುಃಖ ಕೇಳ್ಯಾರು !! ಬಾಲಾ, ವೇದ ಪಾಠಗಳ ಕಲಿತು ಇದರೊಳ್ ಜೀವಾಂತರ ಪರಮಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣ ಈ ತನುತ್ರಯದ ಭೇದಾ ಭೇದಗಳು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣನಾಥನೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಪಂಚವರ್ಣ ಮನ್ಮಥನ ಮೋಹಾನಂದ ಗಿಳಿಯು ಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದಂತೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರು ದಾರು. ಕಾಂತನಂ ಪರದೇಶಿಯುಂ ಮಾಡಿ ಪೋಗುತ್ತೀಯಾ ? ನಂಮಂನ್ನದಾರ ಸ್ವತಂತ್ರಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿ? ಮಗನೇ ನಿನ್ನಂಥಾ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಕೈಲೆ ಮೂರು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಕೊಂಬುವದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾ-ಯಿತೇ ? ಆಹಾ ವತ್ಸಾ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ ?

ಆಹಾ ವತ್ಸಾ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ನೀತಿಯು ಸಂಶೀಲನೆಯು ಕೇಳಿ ನಿನಗಿರ್ಪ ವಯಸ್ಸ ನೋಡಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ವರ್ತುಲಾಕೃತಿ ಆನಂದ ರಸ ಮುಖವಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮಿಲಿತ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ ಸಖ್ಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಕೇಳಿ ಇದುವರೆಗೂ ಮಹತ್ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಮಗನೇ ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ನಡು ನೀರಿನೊಳ್ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆಂಬ ಮಹಾದುಃಖ-ದಳ್ಳುರಿಯೆದ್ದು ಆವರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುವಾಗ್ಗ ಈ ದುಃಖ ಸೈರಿಸುವ ಬಗೆಯೆಂತು ? ಮಹಾಶೋಕವಂ ಬಿಟ್ಟನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಅಳುತ್ತೀಯೆಂದು ಕೇಳುವಿ. ಕಾಂತನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿರವನು ಏನು ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದೆಯೋ

ಸಾಂಬಶಿವಾ ಅಪ್ಪಾ ಮಂಗನೇ ದೂತರು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬಂಧಿಸಿ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವದು ನಾವು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲಾರೆವಿ ಎಲ್ಲಾ-ದರೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಪರದಯಾಗಿ ಹೋಗ್ಲೆ ಪತ್ತಿ. ಅಯ್ಯೋ ಮಗನೇ ಅಯ್ಯೋ ನಂದನಾ ಹೇ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮೋಹದ ಬಾಲಾ ಸದ್ಗುಣ ವಿಶಾಲಾ.

"ಅಗಲಿ ಪೋಗುವಿಯಾ ಕಂದಾ। ಯೆನ್ನನು ನೀನು"
ಅಗಲಿ ಪೋಗುವಿಯಾ ಕಂದಾ । ಭೋಗ ತೀರದೆ
ಯಮನಗರಿಗೆ।

ಹೇ ನಂದನಾಗ್ರಣಿಯೆ, ಇಂದುಶೇಖರನಿಂದೇಂದೀ ವರ-ಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಿನ್ನು ಪಡೆದೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ನವಮಾಸ ಉದರಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡಿದೆನು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಲಕ್ಷಕೊಡದೇ ಸಂತೋಷ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆನು. ಮಾತೃಂಜಯನ ಸದಾಂತಕರಣದೀದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಿನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಬಾಲ ಕ್ರೀಡೆಗಳಿಂದ ಉಭಯ ದಂಪತಿಗಳು ಅಲ್ಹಾದಹೊಂದಿದೆವು ಬಾಲಕಾ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಲನಂಬ ರಕ್ಕಸನ ವಶಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕೊಡಲಿ ? ಶಿವ ಶಿವಾ !! ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅತಿಗಳಿದು ಬಾಳುವ ಸತಿ ಪತಿಯ ಬಾಳುವೆಯ ಸುಡು ಸುಡು!! ಮಗನೇ ನೀನು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು ? ವೃದ್ಧ-ರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು ? ನಮ್ಮ ಶುಶ್ರೂಷೆ-ಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಾ ಎಂದು ಯಾರು ಕರೆಯುವರು? ನೀನು ಹುಟ್ಟಿ ಮೊದ್ದ ಮುದ್ದು

ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ನಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಿ. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಸೌಖ್ಯವೆಳ್ಳಿನಿತಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಕಂದಾ ನಿನ್ನ ಕಡಿಗಾದರೂ ಏನು ದೋಷವದೆ ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲೆ ಹೀಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗಾಡಿದಲ್ಲೇನು ಫಲವು ? ಮಗನೇ ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಿ ಹೋಗಿ ಬಾಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಯಾ ?

................ಈಗ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕಡಲಿಯನ್ನು ಹಾರಿ ಹೊಡೆದಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಲಾಧೀನ ಮಾಡಿದನು. ಎಷ್ಟು ಮಿಡುಕಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲಾ. ಆಹಾ ವಿಧಿಯೇ ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖಿಸುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಮ್ಮನ್ನೇಯಾಧೀನ ಮಾಡಿ ಈ ಮಗುವನ್ನೂ ಉಳುಹಬಾರದೇ ! ಈ ನನ್ನ ಮಿಡುಕು ನಿನಗೆ ತಟ್ಟದೆ ಬಿಟ್ಟೀತೆ ಎಂದೂ ಬಿಡದು.”

ಸತ್ತ ಮಗನಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವ ತಾಯಿಯ ಆರ್ತನಾದ ಒಂದು ಕಡೆಗಿದ್ದರೆ ಮಗನಿನ್ನು ಯಮನ ಅತಿಥಿಯಾಗುವನೆಂದು ಭವಿಷ್ಯದ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಶೋಕಿಸುವ ಮರುದ್ವತಿಯ ತಾಯ್ಗರುಳಿನ ಮಿಡಿತ ಒಂದೆಡೆ ಇದೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರದಲ್ಲಿ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಸತ್ಯ ಬಾಳಲೆಂದು ವಿಪ್ರನ ಮನೆಯ ಆಳಾಗಿ ತಾರಾಮತಿ (ಚಂದ್ರಮತಿ) ಏಕೈಕ ಆಸರೆಯಾದ ಲೋಹಿತ

ನೊಂದಿಗೆ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅಡವಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಹುಳ್ಳಿ ತರಹೋದಾಗ ಲೋಹಿತ ಕಾಳೋಗರಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶೋಕತಪ್ತಳಾದ ತಾರಾಮತಿ

"ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರಾ। ಘಾತವಾಯಿತು ಘಾತವಾಯಿತು ಲೋಹಿತನು ಸರ್ಪಕಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿರುವನು ತೋರಿಸಿರಿ. (ಹುಡುಗರು ತೋರಿಸುವರು) ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರಾ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ ಅಪ್ಪಾ ಮಗನೆ ಘೋರವಾದ ಸರ್ಪವು ಕಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿತೆ—

"ಅಯ್ಯೋ ಶಿವ ಶಿವಾ ! ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ ಏಕಛತ್ರಾಧಿಪತಿಯ ಸುತನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಂತೆಯೇ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿದಿಯಾ ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ। (ಎಂದು ಶವವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುವಳು) ಅಯ್ಯೋ ಸುತನೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ನಾನು. ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದೆ ! ಅಯ್ಯೋ ಶಿವ ಶಿವಾ ! ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಮಗನೆಂದು ಕರೆಯಲಿ। "ಪುತ್ರ ದುಃಖಂ ಮಹಾನಿರಂತರಂ", ಎಂಬಂತೆ ಈ ಪುತ್ರನ ಮೃತ ಶೋಕವನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಸೈರಿಸಲಿ।

ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ। ಅಯ್ಯೋ ಎನ್ನ ಮುದ್ದು ಮೋಹದ ಕಂದಾ ಎನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದೆ ತಿರಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನೆರಳಾದರೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿ। ಅಯ್ಯೋ ಶಿವ ಶಿವಾ ಇನ್ನು ಮಗನೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಕರೆಯಲಿ—

ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರಾ ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ। ಪುತ್ರರಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ। ಹೇ ಎನ್ನ ಹಡೆದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿರ್ರಾ ಏಕ ಛತ್ರಾಧಿಪತಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ದ್ವಿಜನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಹೋದನು. ನಾನು ದ್ವಿಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುತ್ರನೆ ಮೃತವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ। ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಬೇಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಪಾಪ ಬರುತ್ತದೆ—ಅಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಬಾಳುವದೇ ಕಷ್ಟ. ಮಿಂಚಿ ಹೋದ ಮಾತಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು ಎಂಬಂತೆ ಮಗನು ಮೃತವಾದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವದೇನು'' (ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಶವವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸ್ಮಶಾನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವಳು).

ಇಲ್ಲಿ ತಾರಾಮತಿ (ಚಂದ್ರಮತಿ) ತಾಯಿ, ಮರುದ್ವತಿಯರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಕಬೀರ-

ನಿದ್ದಾನೆ, ಮರುದ್ವತಿಗೆ ಮೈಕೂಡು ಇದ್ದಾನೆ, ತಾರಾಮತಿ ಇಂದು ಏಕಾಕಿ ಹೆಂಗಸು. ಅವಳ ಅಳಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡವಿಯೇ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಳಿಗಾಗಿ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಮರುಗಬೇಕು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿರುವವರೆಗೂ ತಾರಾಮತಿಯ ಹೆಸರು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ತಾಯಂದಿರಿರುವವರೆಗೂ ಅವಳ ತಾಯ್ತನ ನೆನಪುಳಿಯಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಗುವಿನ ಶವವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಿ ಅಳುತ್ತ ಕೂಡ್ರುವಂತಿಲ್ಲ. ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾಯ್ಗರುಳನ್ನು ಮರಗಟ್ಟಿಸಿ ಶೋಕವನ್ನು ನುಂಗಿ ಸ್ಮಶಾನದತ್ತ ಶವವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತಾರಾಮತಿ ಲೋಹಿತನ ಅಕ್ಕರೆಯ ತಾಯಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ತಂದೆಯೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ.

೬. ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ

ಒಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಮ್ಮ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ತನ್ನ ವಂಶದ ಕುಡಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ತಾಯಿ ಕಣ್ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಏನೇನು ಬೇಕೊ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಒದಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದರೆ ಅವರ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ತಾಯಿ ಮಗನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮರೆಸುವಂಥ ಒಂದು ಅತಿ ವ್ಯಾಮೋಹ ಅಲ್ಲಿರುವದು ಸಹಜ. ಆ ವ್ಯಾಮೋಹ

ವಿಶೋಷಪಕ್ಷಿಳಿತನೆ ಕಷ್ಟ. ಆ ವೃದ್ಧ ಹೆಂಡತಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನರಿತ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅತ್ತೆಯೆಂದರೆ ಆಗದರ ಕತ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡ ತನ್ನ ತಾಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಆ ಗೃಹಿಣಿ ಹೆಂಡತಿ ಒಂದು ದಿನ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಲೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನಿಗೆ ಆತಂಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆ ಮಲಗಿದ್ದಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ವಾಸಿಯಾಗದಂತಹ ತಲೆನೋವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ 'ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕಾಳಜನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ರಕ್ತವನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ತಲೆನೋವು ವಾಸಿಯಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನ ಮನಸ್ಸು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮುಳುಗಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಅವನು ಹೇಸುವದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ತಾಯಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಂದೆವಪ್ಪಾ ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಕೇಳಿದರೆ ಇದೇ

ದಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಕಾಳಜವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾವಾಗ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸೇನೋ ಎಂದು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೀವದ ಖಬರಿಲ್ಲದೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಲ್ಲೊಂದಕ್ಕೆ ಎಡುವುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಯಿ ಹೃದಯ "ಅಯ್ಯೋ ಎಪ್ಪಾ ಎಡವಿದಲ್ಲೋ ನನ ಮಗನ''ಕ ಪೆಟ್ಟು ಹತ್ತಿತೇನು ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಾತೃ ಹೃದಯದ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ದುಷ್ಟರು-ಶಿಷ್ಟರು ಆಗುವದು ಅನ್ಯರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ. ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಮುದ್ದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ. ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದಾಗಲೂ ಕೋಪವಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಆಗಲೂ ಮಗನ ಕ್ಷೇಮದ ಕಡೆಗೇ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ. ಇಂತಹ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು?

ನಳ್ಳಿಗೋವಮಾರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ

ಒಂದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಣಿಯರಿರುತ್ತಾರೆ. "ರಾಣಿ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಬತ್ತಿಗಾತ್ರ ಕೂಡಿ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಗಿರಿ ಹತ್ತಿ ವರ ಬೇಡಿ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗ್ಲೆ ಇಲ್ಲ. ದಿನಾಲು ಅರಮನೆ ಮಾಡಿ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಹಾದೀಲಿ ಹೋಗಿ ಬರೋ ಮಕ್ಕಳ್ನೆಲ್ಲಾ, ನೋಡೋದೆ ಅವಳಿಗೊಂದು

ಕೆಲಸ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಮಕ್ಕಳ ನೋಡ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಊಟ ತಿಂಡಿ ಏನೂ ಬೇಕಾಗ್ತಿರಲಿಲ್ಲ."

ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ರಾಣಿಗೂ ಹಾಗೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಣಿ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಂತೆ ನೀರು ತರಹೋಗುವುದು ಅರಸು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅರಸನನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಒಂದು ದಿನ ಕೆರೆಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ದಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರುತ್ತಾಳೆ. ನೀರಿಗೆ ಬಂದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಂದಿಗೆ ತೆಗೆದು-ಕೊಂಡು ನೀರು ತುಂಬಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ಏಡಿ ತನ್ನ ಹಿಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮೇಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ರಾಣಿ "ಅಯ್ಯೋ ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಕ್ಕಳ ಕೊಟ್ಟವ್ನೆ ಭಗವಂತ. ನಂಗೊಂದು ಬತ್ತಿ ಗಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ರೇನಾಯ್ತಿತ್ತು. ನಾನೇನು ಅಷ್ಟು ಪಾಪ ಮಾಡಿವ್ನಿ" ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಮರಿ ನೋಡಿ, ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ-ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ದಶರಥನ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದ ನೆನಪು ತರುತ್ತದೆ, ಈ ತಾಯಿಯ ಪುತ್ರದಾಹ.

"ಬಂಜೆ ನಾಗಮ್ಮ"ನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ

ನಾಗಮ್ಮನೆಂಬ, ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಮಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಭಿಕ್ಷುಕರು ಬಂದಾಗ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಲು ಹೋದರೆ ಬಂಜೆ

ಎಂದರಿತು ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. "ಬಂದ ಹಾದೀಲಿ ಹೋಗ್ತಾರೆ ಅಂತ ಅವ್ರ ಮನೆ ಗೋಡೇನೆ ಒಂದು ಕಡೆ ತೂತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು." ಅವಳು ಇದೇ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಗಂಡ ಬಂದು ಕಾರಣ ಕೇಳಿ ಆ ಬಿಕ್ಷುಕ ಮತ್ತೆ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೋ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಕೊಡು, ಎಂದು ಕೇಳಿಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಭಿಕ್ಷುಕ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಗಂಡ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆವಳಿಗೆ "ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು, ಅಂಕೋಲೆಮುಳ್ಳು, ಸಂಕೋಲೆಮುಳ್ಳು ಎಲ್ಲ-ವನ್ನೂ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಜೂಜುಗಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು" ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ವೃತವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಜೂಜುಗಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ "ನೂರೊಂದು ಜೂಜಿ, ನೂರೊಂದು ದಬ್ಬಳ, ನೂರೊಂದು ಅಂಕೋಲೆ ಮುಳ್ಳು, ನೂರೊಂದು ಸಂಕೋಲೆ ಮುಳ್ಳು ಎಲ್ಲಾನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಟ್ರು." ನಾಗಮ್ಮ ಬೀಗಚ್ಚಿ ಹಾಕಿ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಕಾಲು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮೈಮೇಲೆ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಾಯಿ ಎಂಥೆಂಥ ಕಠೋರ ವೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಅವಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನು "ಜುಂಜೆ ನಾಗಮ್ಮನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಕುಂಟಣ್ಣ ಕಂಡ ಕೈಲಾಸ" ದಲ್ಲಿ

ಸುತ್ತಲೂ ಹದಿನಾರು ಹಳ್ಳಿಲೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಐದು ಜನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಿರಿಯವನು ಕುಂಟ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಕುಂಟಣ್ಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಣ್ಣಂದಿರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಕುಂಟಣ್ಣ ಹದವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು. ಹೀಗಾಗಿ ಮನೆ ಬರತಾ ಬರತಾ ಬಲಕಾಯಿಸ್ತಾ ಬಂತು.

ಒಂದು ದಿನ ಯುದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಮಳಿ ಹೊಡೀತು. ಹೊತ್ತಾರೆ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಆರುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಎಳ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕುಂಟಣ್ಣನಿಗೆ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕರಿಕೆ ಬೆಳೆ-ದಿತ್ತು. 'ಕರಿಕೆ ಬೆಳಸ್ಯಾರೆ ಮ್ಯಾಗಳ್ಳ ಬಡ್ಡಿ ಮಕ್ಳು' ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣಂದಿರ ಸಿಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತದೆ. ಗೆಯ್ಯುವ-ವರು ನಾವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ತಿನ್ನುವವ ನಮ್ಮನ್ನ ಬಯ್ಯೋದಂದ್ರೆ, ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಮನೆಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕುಂಟಣ್ಣ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಜಮೀನು-ಸಮೀನು, ದನ-ಕರ, ಎಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಬಾಳೋವಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. "ಕೂತು ಉಣ್ಣುವವನಿಗೆ ಕುಡಿಕೆ ಹೊನ್ನು

ಸಾಲದು,'' ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ದುಂದುಗಾರ ಕುಂಟಣ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸು ಕರಗಿ "ತುಪ್ಪ ಅನ್ನ ಉಂಡ್ಕೊಂಡ್ಮೇ ತಿಂದಿದ್ದೋನು ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನೋಕು ಗತಿಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾದ. ಅವನ ಅವ್ವ ಕದ್ದಂಗೆ, ಕಾಣದಂಗೆ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕ ಮನೇಲಿ ಅಪ್ಪು ಇಪ್ಪು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಅವಳೂ ಒಂದೊಸ್ರ ಸಾಕಿದಳು. ಅವಳ ಬುದ್ಧಿ ನೋಡಿ ಆ ಸೊಸೆಯರೆಲ್ಲಾ ಸನ್ನೇಲಿ-ಬನ್ನೇಲಿ ಅತ್ತೇನ ಬಯ್ಯಾಕ ಸುರು ಮಾಡಿದ್ರು. ಅವಳ ಕೈಕಾದ್ರು. ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ದೂರು ಹೇಳಿದ್ರು. ಅವ್ರು ಅವ್ವನ್ನ ತರಾಟೆಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡ್ರು. ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ಬೇಜಾರಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ದುಃಖವೋ ಬಂದ ಬುಡ್ತು. ಹ್ಯಾಂಗಿದ್ದ ಮಗ ಹ್ಯಾಂಗಾಗೋದ ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೇಲಿ ತಾನೇ ಕಳ್ಳೀ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ಕೊಬೇಕಾಯ್ತಲ್ಲ ಅಂತ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಾದಳು.''

ಒಂದೇ ರಕ್ತ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ಸೋದರರಿಗೆ ಹಣ ಮುಖ್ಯ ತಮ್ಮನು ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನುವಂತಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟೋದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾಯಿ! ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ. ಒಬ್ಬ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಉಳಿದವರು ಉಂಡರೆ ಹೆತ್ತ ಕರುಳು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸೀತು ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿಯಾದರೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾಳೆ ಇದು ತಾಯ್ಗರುಳು.

೭. ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳಲ್ಲಿ

"ಹಡೆದವ್ವನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿದರ ಮಲವ್ವನ ಗೊಟ್ಟಿ ಉರಿತಂತ'' ಹೆತ್ತವ್ವ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯಾದರೆ ಮಲ-

ತಾಯಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಮುದ್ದೆ. ಮಲತಾಯಿಯು ಮಾತಿಗಾಗಿಯೇ ರಾಮ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದದ್ದು, ಧ್ರುವ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದು. ಹಡೆದ ತಾಯಿಯೆದುರು ಹಾಲು ಕುಡಿದರೂ ಸಂತೋಷ ಮಲತಾಯಿಯೆದುರು ಮರಿಗುಂಡರಿ ಹತ್ತಿದರೂ ಚಿಟುಗು ಮುರಿಯುತ್ತಾಳೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಏಳ್ಗೆ ಕಂಡು ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದರೆ, ಮಲತಾಯಿ ಏಳ್ಗೆ ಕಂಡು ಕರುಬುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ತಾಯಿ ಕರುಳು ಚುರ್ರೆಂದರೆ, ಮಲ-ತಾಯಿ ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಹಡದಿ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಡಿದ್ರ, ಮಡದಿ ಮಟ್ಟ ನೋಡಿ-ದ್ಲಂತ'' ಬಡವಿತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಮುಚ್ಚಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ತರುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಉಪವಾಸ-ವಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೊದೆಯಲು ಇಲ್ಲ-ದಿದ್ದರೆ ತಾಯಿಯುಟ್ಟ ಸೀರೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ. ಮಡದಿಯೋ ಗಂಡ ದುಡಿದು ತರುವ ಪೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೋಡು-ತ್ತಾಳೆ. ದುಡಿದು ಸಂಜೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರೆ ಗಂಟು ದೊಡ್ಡ-ದಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕುಲಕೋಟಿ ಉದ್ಧಾರ. ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಂದ ಸರಿಕರಲ್ಲಿ ಸರಿದೊರೆಯಾಗಿರಲು ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಹಣ, ಎಲ್ಲ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಗೋ ಸರಿಕರೆದುರು ಸೊಸೆ, ಮಗ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

"ತಾಯೊ, ಬಾಯೋ"

ದೇಹದ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಯು ಸ್ಥಾ
ಬಾಯಿಂದ ಹೋಗುವ ಅನ್ನರಸದಿಂದಲೇ ದೇಹದ
ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಬಾಹ್ಯ
ನಿರ್ಮಾಣ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಮುಖ್ಯವಾದಂತೆ,
ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು. ಹೆತ್ತು, ಹೆ
ತಾಯಿ. ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳ ಮುದ್ದೆಯಾದ ಮಗನಿಗೆ
ನೀಡುವವಳು ತಾಯಿ. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಾನ
ಮಾಡುವವಳು ತಾಯಿ.

"ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ ಉಪ್ಪಿಗಿಂತ ರು

ಯಾವ ಭಾಷೆ ಯಾವ ಜನಾಂಗಗಳಾದರೇನು
ತಾಯಿಯೇ ನಾಡ ಮಸಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಉಪ್ಪು
ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಉಣ್ಣುವವರ ಮುಖ ನೋ
ತಲೆಗೂದಲಷ್ಟು ಬಳಗವಿದ್ದರೂ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ
ಮುಖ ನೋಡಬೇಕು. ಹಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಏನೆಲ್ಲ ದೊ
ತಾಯಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಹಣದಿಂದ ದೊರಕುವದಿಲ್ಲ
ಹಣದ ಬಲದಿಂದ ಆಳಿಯುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ತಂ
ಯಿಲ್ಲದ ಮಗುವಿಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೇಕ
ಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಬಹುದು. ತಾ
ಆದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಅನಂದವನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ
ಲಾರವು. ತಂದೆ ಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರದೇಶಿ ಎ
ತಾಯಿಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರದೇಶಿಯೆನ್ನುತ್ತಾರ

"ಸಾವಿರ ಕೊಳ್ಳಿ ಒಲಿಯಾಗ । ಉರದರ ।
ಜ್ಯೋತಿ ನಿನ್ಯಾರ ಹೋತಾರ"
"ಅರಗಿನಂತಾ ತಾಯಿ ಮರದಂತಾ ಮಕ್ಕಳು"

ಎಂತೆಂಥಾ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾಯಿ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಲೆಗಡುಕನಾದರೂ ತಾಯಿಗೆ ಮಗನೆ, ದರೋಡೆಕೋರನಾದರೂ ಮಗನೇ ಸಮಾಜವೆಲ್ಲ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದಾಗಲೂ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಮತೆಯನ್ನೊಡ್ಡು-ತ್ತಾಳೆ. ಹಟ ಮಾಡಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ತಾಯಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ಎಲ್ಯಾರ ಇರಲಿ, ಇಸ ಬಳ್ಳಾಗಿ ಹಬ್ಬಲಿ'' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿ ಮಗನ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸೊಸೆ ತಾಯಿಯು ವಿರುದ್ಧ ಗಂಡನ ಕಿವಿ ಊದಿದ್ದಾಳೆ. ಊರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಗ ಮನೆಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿ ಚಾಚಿದೆ, ಬಳ್ಳಿ ಸಿಹಿ ಬಳ್ಳಿಯಾಗದೇ ವಿಷಬಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಹಾಗಲ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಹಬ್ಬಲಿ, ಕಾಯಿ ಬಿಡಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲೂ, ಕೊಂದು ಹೃದಯ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಎಡವಿದ ಮಗನಿಗೆ 'ಎಡವಿದಲ್ಲೋ ನನ ಮಗನ' ಎನ್ನುವ ತಾಯಿ ಹೃದಯ ಮಗನ ಕೊಲೆಗಡುಕ-ತನವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕರಗಿ ಅವನಿಗೆ ನೋವಾದರೆ ಮರಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳೋ ಯಾವಾಗಲೂ ಉದ್ಧಟರೇ. "ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಾಳರೋ ನಿಮ್ಮ ಅವ್ವ ! ಹಿಂಗ, ಮಾಡ

ಬ್ಯಾಡರೋ!'' ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ "ಉಪ-
ಕಾರೇನ ತೊಗೊಳ್ಳರಿ ಹಡದಾಳ, ಮಾಡ್ಯಾಳ'' ಎನ್ನುವ
ಮಕ್ಕಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಅವಿಭಕ್ತ
ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಡೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿ-
ರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲೂ ನಾವು ಮರ
ದಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮರದಂತ ಸ್ವಭಾವದ
ಒಬ್ಬ ಮಗಳು ತಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಮನಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡ
ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನರಿವಾದಾಗ ತಾಯಿಯ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳ ನ್ಯಾಯಾ ಮಾಡವರ್ಯಾ
ವಾಲಗಿ ಮುತ್ತ ವಜನೇನ । ಹಡದವ್ವಾ
ನಾ ಆಡಿದ ಮಾತ ನಿಜವೇನ ।

ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಯಿ ಭಾರವೇ ? ವಾಲಿಗಿ ಮುತ್ತ
ವಜನವೇ ? ತಾಯಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತು ಹೊರೆಯ
ಹೀಗೆಂದು ಕ್ಷಮಾರ್ಪಣೆ ಕೇಳುವವಳು ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯ
ಬೆಳಗಿಸುವ ಮಗಳೇ ಹೊರತು ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ ಮಗನಲ್ಲ.

'ಕಮಲದ ಹೂ ನಿನ್ನ ಕಾಣದೆ ಇರಲಾರೆ' ಜಾ
ಅಡಿಗಿ ಬಾಯಿಗಿ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ । ಹಡದವ್ವ
ಮಡದಿ ಹೋಗ್ಯಾಳ ತವರಿಗೆ ।

ಎಂದು ಮಗ ಹುಟ್ಟಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ
ಹೊರತು ಆ ಮಗ ತಾಯಿ ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ್ದನ್ನು ಜಾನ
ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನಾನು ಕಂಡೇ ಇಲ್ಲ.

ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಬೆಲೆ: ಪ್ರತಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೫ ಪೈಸೆ

ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ	—ಎಂ. ಸಿ. ಹಿಪ್ಪರಗಿ
ಬಸವಣ್ಣನವರ ಧ್ಯೇಯಾದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನರ ಕಾಣಿಕೆ	—ಎಸ್. ಜಿ. ಹಂದಿ
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ರಸಸ್ಥಾನಗಳು	—ಸಿ. ಎಲ್. ಹೆರಕಲ್ಲ
ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು	—ಆರ್. ಎನ್. ಗುರವ
ಸಣ್ಣಕತೆಗಾರ ಪ್ರೇಮಚಂದ	—ಬಿ. ಎಫ್. ಹಸರಾಣಿ
ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳು	— ಎಂ. ಬಿ. ರೇಣುಕಾರ್ಯ
ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ	— ದು. ನಿಂ. ಬೆಳಗಲಿ
ಗರತಿಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ	—ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ
ಮಾನವ ಮತ್ತು ಶಾಖಾಹಾರ	— ಎ. ಎಸ್. ಧರಣೇಂದ್ರಯ್ಯ
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ	— ಎನ್. ಎ. ಪಾಟೀಲ

ವ್ಯಾಸಂಗವಿಸ್ತರಣ—ಪ್ರಕಟನ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ-೫೮೦೦೦೩